

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Peter Slovša

Evropski parlament in njegovi odbori

Diplomsko delo

Ljubljana, 2016

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Peter Slovša

Mentor: zasl. red. prof. dr. Anton Bebler

Evropski parlament in njegovi odbori

Diplomsko delo

Ljubljana, 2016

Hvala mentorju, zasl. red. prof. dr. Antonu Beblerju, za strokovno pomoč pri izdelavi diplomskega dela.

Hvala staršema, bratu in Jani za vso podporo.

Evropski parlament in njegovi odbori

Diplomsko delo je vpogled v nekaj ključnih vidikov razvoja in delovanja Evropskega parlamenta. Evropski parlament je od svojega nastanka dalje z vsakokratnim ratificiranjem pogodb EU neprestano povečeval svoje pristojnosti in se v okviru Evropske unije pozicioniral kot njen edini neposredno izvoljeni zakonodajni organ. Za izenačenje zakonodajne vloge Evropskega parlamenta s Svetom Evropske unije je bila ključna ratifikacija Lizbonske pogodbe, ki je prevetrila celotno Evropsko unijo in jo postavila na nove tirnice, Evropskemu parlamentu pa dodelila nove zakonodajne, proračunske in nadzorne pristojnosti ter povečano vlogo pri sodelovanju z nacionalnimi parlamenti držav članic.

V drugem delu se diplomsko delo osredotoči na odbore Evropskega parlamenta in preko analize njihove sestave, nalog in delovanja prikaže njihovo vlogo pri oblikovanju skupnih stališč evropskih političnih skupin. V odborih se namreč preko usklajevanja različnih političnih stališč opravi večina vsebinskega dela Evropskega parlamenta, rezultat pa so predlogi zakonodajnih in drugih aktov o katerih Evropski parlament glasuje na plenarnih zasedanjih.

Ključne besede: pristojnosti Evropskega parlamenta, razvoj Evropskega parlamenta, pogodbe EU, odbori Evropskega parlamenta.

European Parliament and its Committees

This thesis is an insight into some of the key aspects of the development and functioning of the European Parliament. The European Parliament has, from its very beginnings and with each ratification of EU treaties, constantly increased its powers and positioned itself as European Union's only directly elected legislative body. The ratification of the Lisbon Treaty was key event in equalizing European Parliament's legislative role with the Council of the European Union. This was achieved by increasing European Parliament's legislative, budgetary and supervisory powers as well as its role in cooperating with national parliaments of Member States.

The second part of my thesis is focused on the committees of the European Parliament. By analyzing committees' composition, tasks and functioning it presents their role in shaping the common position of the European political groups - the committees are place where different political viewpoints are aligned and most of the European Parliament's substantive work is done, resulting in preparation of legislative proposals and other documents on which the European Parliament votes in plenary sessions.

Keywords: European Parliament's Powers, development of the European Parliament, EU treaties, European Parliament's Committees.

KAZALO VSEBINE

1	UVOD.....	8
2	METODOLOŠKI OKVIR.....	10
2.1	Formulacija problema in cilja	10
2.2	Hipoteze	11
2.3	Metode in tehnike	11
2.4	Viri podatkov.....	11
3	EVROPSKI PARLAMENT IN NJEGOVA VLOGA	13
3.1	Razvoj Evropskega parlamenta.....	13
3.1.1	Začetki Evropskega parlamenta v okviru Evropskih skupnosti ..	13
3.1.2	Spremembe sestave in pristojnosti Evropskega parlamenta do uveljavitve Lizbonske pogodbe.....	14
3.1.3	Določila Lizbonske pogodbe.....	19
3.1.4	Povzetek razvoja Evropskega parlamenta in njegove vloge v integraciji	20
3.2	Sestava Evropskega parlamenta.....	23
3.2.1	Poslanci.....	23
3.2.2	Politične skupine.....	24
3.2.3	Predsednik, podpredsedniki	26
3.2.4	Odbori.....	26
3.2.5	Delegacije.....	27
3.2.6	Politični organi	27
3.2.7	Generalni sekretariat in službe Evropskega parlamenta	28
3.3	Pristojnosti Evropskega parlamenta ter odnosi z drugimi institucijami EU in nacionalnimi parlamenti	30
3.3.1	Zakonodajne pristojnosti.....	30
3.3.2	Proračunske pristojnosti	32
3.3.3	Nadzorne pristojnosti.....	32
3.3.4	Ostale pristojnosti	33
3.3.5	Vloga nacionalnih parlamentov.....	34
4	ODBORI EVROPSKEGA PARLAMENTA IN NJIHOVA VLOGA.....	36
4.1	Struktura in značilnosti odborov.....	36
4.2	Članstvo v odborih.....	39

4.3	Nosilci funkcij.....	41
4.4	Koordinatorji poslanskih skupin	44
4.5	Zaposleni v odborih	45
4.6	Značilnosti sestankov odborov	46
4.7	Delo odborov	48
4.7.1	Pristojni odbori in odbori, zaprošeni za mnenje	48
4.7.2	Samoiniciativna poročila.....	50
4.7.3	Obseg in razdelitev poročil	52
4.7.4	Imenovanje poročevalcev in pripravljavcev mnenj.....	52
4.7.5	Postopki v odboru.....	53
4.8	Pododbori, posebni odbori in druge ad-hoc strukture	57
4.8.1	Pododbori	57
4.8.2	Posebni in preiskovalni odbori.....	57
4.8.3	Druge ad-hoc strukture.....	58
4.9	Vloga odborov v delovanju Evropskega parlamenta.....	61
5	SKLEP	62
6	LITERATURA.....	65

KAZALO TABEL

Tabela 3.1: Razvoj Evropskega parlamenta.....	21
Tabela 3.2: Razdelitev sedežev po državah.....	24
Tabela 3.3: Število poslancev po političnih skupinah	25

1 UVOD

Evropski parlament lahko brez zadržkov označimo za eno izmed najbolj pomembnih institucij Evropske unije, ki v okviru svojih pristojnosti opravlja vrsto nalog – od zakonodajnih do proračunskih ter nadzornih. Čeprav govorimo o parlamentu, ima Evropski parlament karakteristike, ki ga ločijo od nacionalnih parlamentov.

Evropski parlament je največji poskus transnacionalne demokracije, ki dopolnjuje mednarodno diplomacijo znotraj Evropske unije. Za razliko od nacionalnih parlamentov se Evropski parlament razvija zelo hitro. Od prvih neposrednih volitev v letu 1979 je minilo slabih 40 let, a se je Evropski parlament v tem času močno spremenil. Vseskozi je povečeval svojo vlogo znotraj Evropske unije in pridobival na moči s širitvijo svojih pristojnosti.

Poleg vsebinskih posebnosti so za Evropski parlament značilne tudi nekatere operativne posebnosti. Nima samo enega sedeža, ampak je le-ta razdeljen med tri lokacije: Bruselj, Luxembourg in Strasbourg. Naslednja posebnost je večjezičnost, saj ima vsaka država članica pravico do sodelovanja v lastnem jeziku, zaradi česar so seje simultano tolmačene v vse jezike držav članic, prav tako pa so v vseh jezikih objavljeni tudi vsi uradni dokumenti.

Kljub nekaterim posebnostim pa ima Evropski parlament tudi podobnosti z nacionalnimi parlamenti. Ključna podobnost, ki je tudi jedro mojega diplomskega dela, so odbori, v katerih poteka večina vsebinskega dela, o njih pa se pogosto govori premalo, ne zavedamo se njihove vloge in pomembnosti pri odločanju nacionalnih parlamentov in transnacionalnih institucij, kot je Evropski parlament.

V drugem poglavju diplomskega dela bom predstavil hipoteze, ki so vodile moje raziskovanje Evropskega parlamenta in njegovih odborov. Predstavil bom tudi metode in tehnike, ki sem jih uporabil, ter različne vire podatkov, s katerimi sem prišel do končnih ugotovitev.

Tretje poglavje je namenjeno predstavitvi Evropskega parlamenta – pregledu razvoja Evropskega parlamenta skozi čas, njegovi sestavi in pregledu njegovih pristojnosti. Poleg četrtega je tretje poglavje osrednji del diplomskega dela, saj podaja ključne informacije za potrditev oziroma zavrnitev prve hipoteze.

Četrto poglavje podrobneje predstavi odbore Evropskega parlamenta. Za razumevanje dela odborov je treba predstaviti strukturo in nekatere njihove ključne značilnosti, hkrati pa podrobneje opredeliti kompleksno strukturo članov odborov ter zaposlenih v odborih, ki močno vplivajo na njihovo delovanje in posledično na delovanje samega Evropskega parlamenta.

Peto poglavje je namenjeno predstavitvi sklepov o delovanju ter vlogi odborov Evropskega parlamenta ter potrditvi oziroma zavrnitvi mojih hipotez.

V šestem poglavju je predstavljena literatura, ki je bila uporabljena pri pisanju diplomskega dela.

2 METODOLOŠKI OKVIR

V tem poglavju sta podrobneje opredeljena problem in cilj diplomskega dela ter navezava na postavljeni hipotezi. Prav tako so podrobneje predstavljene uporabljene metode, tehnike in viri podatkov, s pomočjo katerih sem potrdil oziroma zavrnil postavljene hipoteze.

2.1 FORMULACIJA PROBLEMA IN CILJA

Moje diplomsko delo se sooča z dvema glavnima problemoma. Prvi je določitev vloge Evropskega parlamenta v okviru Evropske unije s poudarkom na večanju njegovih pristojnosti od ustanovitve dalje. Evropski parlament je neposredno voljena nadnacionalna struktura, vendar je njegovo poznavanje zelo okrnjeno. Evropski parlament je skozi čas prišel do oblike, kot jo poznamo danes, prav tako pa so se postopoma povečevale njegove pristojnosti.

Drugi problem je preučitev dela odborov Evropskega parlamenta, saj jih smatram za ključne strukture pri izvajanju nalog in pristojnosti Evropskega parlamenta. Sestava in delovanje odborov nista najbolj pogosti temi v razpravah, a sta zelo pomembni, saj delovanje odborov usmerja delovanje celotnega Evropskega parlamenta, ki se v končni fazi prenese na državljane Evropske unije.

Gre za kompleksno strukturo, ki jo je treba preučiti z več vidikov, zato želim s podrobno analizo spodnjih elementov priti do zaključkov, ki bodo potrdili moji hipotezi:

- Struktura odborov.
- Članstvo v odborih.
- Nosilci funkcij v odborih.
- Koordinatorji poslanskih skupin.
- Zaposleni v odborih.
- Značilnosti sestankov odborov.
- Delo odborov.
- Pododbori, posebni odbori in druge ad-hoc strukture.

2.2 HIPOTEZE

Temeljni hipotezi diplomskega dela se glasita:

H₁: S krepitvijo integracije ter pristojnosti je postal Evropski parlament edini demokratično izvoljeni in eden od dveh zakonodajnih organov Evropske unije.

H₂: Odbori Evropskega parlamenta imajo ključno vlogo pri oblikovanju skupnih stališč evropskih političnih skupin, ki se odražajo v sprejetih zakonodajnih aktih in drugih dokumentih.

Prva hipoteza je postavljena na podlagi domneve, da se je s povečevanjem pristojnosti in moči Evropske unije povečevala tudi moč Evropskega parlamenta, predvsem v odnosu do tako imenovanega institucionalnega trikotnika, ki ga Evropski parlament tvori skupaj s Svetom Evropske unije in Evropsko komisijo.

Druga hipoteza je postavljena na podlagi domneve, da so odbori tisti, ki opravijo največ vsebinskega dela in so gonilo obsežne dejavnosti, ki jo Evropski parlament opravi v vsakem mandatu.

2.3 METODE IN TEHNIKE

V diplomskem delu sta bili uporabljeni naslednji metodi:

- Deskriptivna (opisna) metoda, ki temelji na analizi znanstvene in strokovne literature ter ostalih primarnih sekundarnih virov.
- Metoda lastne udeležbe, ki temelji na zaposlitvi v Evropskem parlamentu, s katero sem pridobil občutek o delovanju odborov.

Obe postavljeni hipotezi bosta preverjeni na podlagi analize ustreznih primarnih in sekundarnih virov.

2.4 VIRI PODATKOV

Podatki za izdelavo diplomskega dela so pridobljeni iz že obstoječe referenčne literature, primarnih virov in lastnih izkušenj z delom z odbori. V največji meri

sem se posluževal angleške in slovenske literature s poudarkom na uradnih spletnih straneh evropskih institucij. Pri preučevanju dela odborov Evropskega parlamenta sem se zanašal predvsem na primarne vire ter na tuje vire, ki so predstavljali delovanje odborov v praksi, saj so slovenski viri iz tega področja razmeroma redki.

Uporabljena literatura je navedena na koncu diplomskega dela.

3 EVROPSKI PARLAMENT IN NJEGOVA VLOGA

Tretje poglavje je posvečeno predstavitvi Evropskega parlamenta – njegovi sestavi, delovanju, pristojnostim in predstavitvi njegovega razvoja skozi čas. Prav preko analize razvoja Evropskega parlamenta od njegovega nastanka pa do danes bom lahko potrdil oziroma zavrgel prvo hipotezo, da je z razvojem in večanjem pristojnosti Evropske unije Evropski parlament krepil svojo vlogo in postal ključen zakonodajni organ Evropske unije.

3.1 RAZVOJ EVROPSKEGA PARLAMENTA

3.1.1 Začetki Evropskega parlamenta v okviru Evropskih skupnosti

Parlamentarna skupščina Evropske skupnosti za premog in jeklo (»Common Assembly«), ki jo je sestavljalo 78 delegatov, je začela delovati 10. septembra 1952. Delegation so v Skupščino imenovali nacionalni parlamenti držav članic Evropske skupnosti za premog in jeklo (Farrell in Scully 2007, 6). Skupščina je dobila zelo omejene in specifične naloge (Scully 2005, 22), saj je lahko podala le nezavezujoča mnenja na nove javne politike in zakone.

Ustanovitev Evropske gospodarske skupnosti in Evropske skupnosti za atomsko energijo je pomenila širitev Skupne skupščine Evropske skupnosti za premog in jeklo na 142 poslancev in preimenovanje v Evropsko parlamentarno skupščino, ki se je leta 1962 preimenovala v Evropski parlament. Novo ime ni bilo vsebinsko ustrezno, saj je bila v tem času Skupščina zelo šibkih zakonodajnih pristojnosti (Bebler 2007, 137–139).

Prva resna krepitev Evropskega parlamenta izhaja iz Luksemburške pogodbe, podpisane leta 1970, ko so mu bile podeljene proračunske pristojnosti, in s podpisom Bruseljske pogodbe leta 1975, ko je dobil pravico, da zavrne proračun in Evropski komisiji podeli razrešnico za izvajanje proračuna (Evropski parlament (SI) 2016).

3.1.2 Spremembe sestave in pristojnosti Evropskega parlamenta do uveljavitve Lizbonske pogodbe

Enotni evropski akt

Enotni evropski akt iz leta 1986 pomeni za Evropski parlament prelomnico, saj je z njim dobil dejanske zakonodajne pristojnosti (Kohler 2014, 602).

Altiero Spinelli je leta 1984 vodil posebno parlamentarno komisijo, ki je pripravila Osnutek pogodbe o Evropski uniji. Osnutek je Evropski parlament potrdil leta 1984. Spinellijeva ideja je bila ustanovitev predsedniške oz. konfederalne politične strukture, ki bi delovala na področjih, ki spadajo v sfero pristojnosti federacije (Sidjanski 2003). Evropski parlament je predlog potrdil kljub dejstvu, da je 236. člen Pogodbe o ustanovitvi Evropske gospodarske skupnosti določal, da lahko predloge za spremembo ustanovitvenih pogojev Svetu predložijo vlade držav članic ali Komisija.

S sprejetjem Osnutka pogodbe o Evropski uniji je Parlament nakazal, da so potrebne spremembe v odnosu med institucijami. Izvršilna funkcija Sveta in Komisije bi tako spadala samo pod Komisijo, medtem ko bi si Svet delil zakonodajno vlogo z Evropskim parlamentom (Sidjanski 2003).

Osnutek pogodbe o Evropski uniji ni bil potrjen s strani članic, vendar so kasnejši pritiski in potreba po zmanjšanju birokratizacije ter optimizaciji zakonodajnega odločanja privedli do podpisa Enotnega evropskega akta v letu 1986. Enotni evropski akt predstavlja prvo večjo reformo ustanovnih pogojev Evropske skupnosti in hkrati razširja formalne pristojnosti Skupnosti na nova področja, kot so sodelovanje pri ekonomski in monetarni politiki (Enotni evropski akt, 20. čl.), ekonomska in socialna kohezija (Enotni evropski akt, 23. čl.), raziskave in tehnološki razvoj (Enotni evropski akt, 24. čl.) in okolje (Enotni evropski akt, 25. čl.).

Ključna sprememba za Evropski parlament, ki jo je prinesel Enotni evropski akt, je bila uvedba postopka sodelovanja (Enotni evropski akt, 6. čl.), ki je na nekaterih področjih (vzpostavitev prostega gibanja delavcev, uresničevanje svobode do ustanavljanja) nadomestil do takrat veljavni postopek posvetovanja,

vpeljan pa je bil tudi na nekatera nova področja. Hkrati z uvedbo novega postopka sodelovanja pa je bil tudi postopek posvetovanja razširjen na nova področja, eno izmed ključnih je bilo uskladitev zakonodaje glede prometnih davkov in trošarin (Enotni evropski akt, 17. čl.).

Sedmi člen Enotnega evropskega akta je podrobno opredelil sam postopek sodelovanja, po katerem Svet sprejme stališče o predlogu Komisije in ga posreduje v odločanje Evropskemu parlamentu. Evropski parlament je moral o posredovanem predlogu odločiti v roku treh mesecev, pri čemer je lahko predlagal tudi spremembe predloga, ki se je tako vrnil na Komisijo. Ta je morala predlog ponovno preučiti in ga posredovati Svetu.

Poleg uvedbe postopka sodelovanja je Evropski parlament s sprejetjem Enotnega evropskega akta povečal svoje pristojnosti pri sprejemu novih članic in sklepanju mednarodnih sporazumov, saj je moral po novem Svet pridobiti soglasje Evropskega parlamenta (Enotni evropski akt, 8. in 9. čl.).

Maastrichtska pogodba

Pogodba o ustanovitvi Evropske gospodarske skupnosti in Enotni evropski akt sta pričala o usmeritvi evropskih držav k tesnejšem povezovanju in formalizaciji le-tega. Ideja je bila, da se države združijo v federacijo, ki bi države članice tesno povezovala na gospodarskem, denarnem, socialnem in političnem področju (Tratnik 2004, 11).

Podpis Maastrichtske pogodbe (z uradnim imenom Pogodba o Evropski uniji) leta 1992 je dokazal, da so države članice pripravljene na evropsko integracijo ter prenos nekaterih pristojnosti in dolžnosti na Evropsko unijo. Posledica podpisa Maastrichtske pogodbe je bil razvoj skupnih institucij ter njihovih nalog in odgovornosti. Na mednarodni ravni se je začelo pojavljati vedno več nekdanjih notranjih problemov, ki so začeli dobivati evropsko dimenzijo in zahtevati organizirano politično sodelovanje (Sidjanski 2003).

S podpisom Pogodbe o Evropski uniji so se obstoječe Skupnosti združile v Evropsko unijo, ki temelji na treh stebrih. Prvi steber je bil sestavljen iz treh

Skupnosti ter ekonomske in monetarne unije, pri čemer je treba opozoriti, da je Evropska skupnost za premog in jeklo prenehala obstajati 23. julija 2002. Drugi steber Evropske unije je njena skupna zunanja in varnostna politika (Pogodba o Evropski uniji, naslov V), tretji steber pa je sodelovanje na področju pravosodja in notranjih zadev (Pogodba o Evropski uniji, naslov VI). Zanimivo je, da odločanje med tremi stebri ni poenoteno. Na gospodarskem področju (prvi steber) gre za nadnacionalno odločanje, napolitičnem področju (drugi in tretji steber) pa za dosledno medvladno odločanje, večinoma temelječe na soglasnem odločanju, z omejeno vlogo Evropske komisije in Evropskega parlamenta, s čimer je Maastrichtska pogodba pomembno spremenila ravnotežje institucionalnega trikotnika.

S podpisom Maastrichtske pogodbe se je uporaba postopka sodelovanja razširila na večino zakonodajnih področij (dodeljevanje državnih pomoči, uskladitev zakonodaje glede prometnih davkov in trošarin, tehnološke raziskave itd.), za četrtno vseh sprejetih zakonov pa je bil uveden postopek soodločanja (Scully 2005, 26), s čimer je Evropski parlament leta 1992 končno dobil vlogo sozakonodajalca (Duff v Scully 2005, 27). V postopku sodelovanja je namreč Svet lahko kljub nasprotovanju Evropskega parlamenta akt soglasno sprejel.

Od Maastrichtske pogodbe dalje uredbe, direktive in odločbe, sprejete s postopkom soodločanja, pred objavo v Uradnem listu Evropske unije podpišeta predsednik Evropskega parlamenta in predsednik Sveta, s čimer je Evropskemu parlamentu tudi simbolično podana zakonodajna pristojnost.

Evropski parlament je pridobil tudi pravico, da z večino članov od Komisije zahteva predložitve določenega zakonodajnega predloga na področjih, za katera meni, da zahtevajo akcijo Evropske unije (Grilc in Ilešič 2001).

Poleg zakonodajnih pristojnosti je Evropski parlament z Maastrichtsko pogodbo dobil tudi večji nadzor nad izvršilno vejo oblasti, saj mu je bila dodeljena pristojnost, da potrdi nominiranega predsednika Evropske komisije in komisarje (Pogodba o Evropski uniji, 158. čl.). Dodatno člen 138c Pogodbe o Evropski uniji Evropskemu parlamentu omogoča, da na podlagi zahteve, podprte z vsaj

četrtno svojih članov, ustanovi začasni preiskovalni odbor, ki preverja domnevne kršitve ali nepravilnosti pri izvajanju zakonodaje Evropske unije, kar hkrati pomeni, da lahko Evropski parlament preiskuje delovanje tako Sveta kot Komisije.

Amsterdamska pogodba

Po razpadu držav in zlomu komunističnih diktatur v Evropi je kmalu postalo jasno, da bo širitev Evropske unije na nove članice slej ko prej neizbežna. Člen N Pogodbe o Evropski uniji je jasno določal, da bo treba z medvladno konferenco prevetriti nekatere določbe Pogodbe o Evropski uniji in hkrati prilagoditi institucionalni okvir neizbežnim širitvam Evropske unije. Posledica medvladne konference je podpis Amsterdamske pogodbe leta 1997, ki je Evropski uniji omogočala prilagoditev institucionalnega okvira in jo tako uspešno pripravila na bodoče izzive, ki so se raztezali od globalizacije gospodarstva, kriminala pa vse do bodočih širitvev Evropske unije.

Pomembno je, da je Amsterdamska pogodba spremenila vsebino treh stebrov, določenih z Maastrichtsko pogodbo tako, da je bilo več področij iz tretjega stebra prenesenih v prvi steber.

Ključne spremembe, ki jih je Amsterdamska pogodba prinesla Evropskemu parlamentu, so bile vezane na postopek soodločanja. Z veljavnostjo Amsterdamske pogodbe se je postopek soodločanja uporabljal na vseh področjih, kjer je lahko Svet sprejemal odločitve s kvalificirano večino (Evropski parlament 2016b). Nekatera ključna področja so bila prepoved diskriminacije na osnovi nacionalnosti (Amsterdamska pogodba, 12. čl.), pravica do prostega gibanja in prebivanja znotraj Evropske unije (Amsterdamska pogodba, čl. 18(2)), socialna varnost za migrantske delavce (Amsterdamska pogodba, 42. čl.), pravica do ustanavljanja za tuje državljane (Amsterdamska pogodba, čl. 46(2)), implementacija skupne prevozne politike (Amsterdamska pogodba, 71. in 80. čl.), carinsko sodelovanje (Amsterdamska pogodba, 135. čl.), boj zoper socialno izključenost (Amsterdamska pogodba, čl. 137(2)), enaka obravnava in enake možnosti (Amsterdamska pogodba, 141. čl.), poklicno usposabljanje (Amsterdamska pogodba, čl. 150(4)), javno zdravstvo (Amsterdamska

pogodba, 152. čl.), raziskave (172. čl.), okolje (Amsterdamska pogodba, čl. 175(1)), ukrepi zoper goljufije (Amsterdamska pogodba, 280. čl.) itd. Postopek soodločanja pa ni bil vpeljan na področjih gospodarske in monetarne unije.

V pričakovanju neizbežnih širitev Evropske unije pa je Amsterdamska pogodba številčno omejila število poslancev v Evropskem parlamentu. Število poslancev tako ni smelo preseči številke 700 (Amsterdamska pogodba, 37. čl.).

Pogodba iz Nice

Z vidika sestave Evropskega parlamenta je Pogodba iz Nice vpeljala dve spremembi. Prva je maksimalno število poslancev, ki ga je povečala s 700 na 732 poslancev, hkrati pa je z novo porazdelitvijo poslanskih mest po državah omogočila boljšo zastopanost manjšim državam.

Prav tako se je postopek soodločanja razširil na nova področja: socialna politika, pravosodno delovanje v civilnih zadevah, industrija itd. (Pogodba iz Nice).

Pogodba o Ustavi za Evropo

Težave pri ratificiranju Amsterdamske pogodbe in Pogodbe iz Nice so vodile v nadaljnje spremembe Evropske unije, predvsem v smeri približevanja Unije njenim državljanom, prenove njenih ustanov in povečanja njene učinkovitosti pri sprejemanju aktov in političnih odločitev. Predvidene spremembe so bile zapisane v Pogodbo o Ustavi za Evropo, ki naj bi poenostavila in nadomestila dotedanje pogodbe, priznala Evropsko unijo kot pravno osebo, poenostavila njeno ukrepanje, odpravila stebrno strukturo in hkrati natančno razmejila pristojnosti med Evropsko unijo in državami članicami ter poudarila vlogo nacionalnih parlamentov pri delovanju Evropske unije (Ustava za Evropo 2014).

15. decembra 2001 je Evropski svet sprejel Laekensko deklaracijo, s katero se je Evropska unija zavezala k utrjevanju demokratičnosti, preglednosti in učinkovitosti ter potrdila svojo usmeritev k oblikovanju Ustave za Evropo. Kot posledica je bila ustanovljena Konvencija o prihodnosti Evropske unije, v okviru katere so se združili predstavniki vlad in parlamentov držav članic, predstavniki

kandidatk ter predstavniki institucij Evropske unije. Konvencija je pripravila osnutek Pogodbe o Ustavi za Evropo, ki ga je v letih 2003 in 2004 obravnavala medvladna konferenca, zadolžena za pripravo končnega besedila Pogodbe o Ustavi za Evropo. Kljub podpisu Pogodbe o Ustavi za Evropo s strani voditeljev in vlad vseh držav članic pa Pogodba o Ustavi za Evropo ni nikoli stopila v veljavo – državljani Francije in Nemčije so namreč na referendumu zavrnilo Pogodbo o Ustavi za Evropo, v naslednjih mesecih pa je ratifikacijo odložilo sedem držav (Ustava za Evropo 2014).

3.1.3 Določila Lizbonske pogodbe

Evropska unija je bila po zavrnitvi Pogodbe o Ustavi za Evropo v politični in institucionalni krizi. Na zasedanju Evropskega sveta junija 2007 so evropski politični voditelji zaradi potrebe in želje po spremembi institucionalnega okvira (Alomar in drugi 2007, 22) dosegli dogovor o medvladni konferenci, katere rezultat naj bi bila nova reformna pogodba za Evropsko unijo. Izražena je bila podpora vsebini Pogodbe o Ustavi za Evropo, ki pa bi morala biti izvedena v drugačni obliki (Sauron 2008, 20). Rezultat medvladne konference je bil podpis Lizbonske pogodbe leta 2007.

Lizbonska pogodba je dejansko sestavljena iz dveh pogodb: Pogodbe o Evropski uniji in Pogodbe o delovanju Evropske unije (Pogodba o Evropski uniji, 1. čl.). Medtem ko Pogodba o Evropski uniji predstavlja splošen okvir Evropske unije in opredeljuje njena osnovna načela, Pogodba o delovanju Evropske unije določa izvedbo teh načel (Sauron 2008, 27).

Število poslancev Evropskega parlamenta se z Lizbonsko pogodbo omejuje na 750, hkrati pa določa najmanjše in največje število poslancev iz posamezne države (Pogodba o Evropski uniji, čl. 14(2)).

Ključna sprememba, ki jo v delovanje Evropskega parlamenta uvede Lizbonska pogodba, je, da se postopek soodločanja preimenuje v redni zakonodajni postopek in hkrati postane glavni zakonodajni postopek znotraj Evropske unije (Evropska komisija 2010, 14).

Ne smemo zanemariti vloge, ki jo Evropski parlament pridobi na področju celotnega proračuna Evropske unije, kjer si pristojnost deli s Svetom, in tako postane enakovreden sogovornik tudi na proračunskem področju.

Poleg zakonodajne in proračunske funkcije pa Evropski parlament opravlja tudi nadzorno in posvetovalno nalogo (Lizbonska pogodba), saj je dolžan opravljati nadzor nad delovanjem vseh institucij Evropske unije. Še posebej je poudarjen nadzor nad Evropsko komisijo, ki potrebuje potrditev svojega mandata s strani Evropskega parlamenta, preden je uradno imenovana in lahko začne z delom (Kohler 2014, 605–606).

3.1.4 Povzetek razvoja Evropskega parlamenta in njegove vloge v integraciji

Zgornji pregled ključnih pogodb, ki so vplivale na razvoj Evropskega parlamenta, njegovo delovanje in krepitev položaja znotraj Evropske unije, seveda ni popoln. Tekom zadnjih 65 let, od podpisa Pogodbe o ustanovitvi Evropske skupnosti za premog in jeklo, je bilo podpisanih še nekaj drugih pogodb, ki so prav tako vplivale na delovanje Evropskega parlamenta. Z namenom plastičnega prikaza razvoja Evropskega parlamenta skozi čas je pripravljena spodnja Tabela 3.1, ki prikazuje ključne elemente, ki so vplivali na Evropski parlament in njegove pristojnosti.

Razvidno je, da se je Evropski parlament iz interesne skupine parlamentarnih delegatov držav članic razvil v pomembno zakonodajno telo oziroma samostojno in neposredno izvoljeno skupščino (Fitzmaurice 2003, 16; Hix in drugi v Rangus 2010, 161). Očitno je, da je Evropski parlament med vsemi institucijami doživel največ sprememb in največji napredek (Farrell in Scully 2007, 200).

Iz svoje izvirne vloge posvetovalnega telesa je Evropski parlament v skoraj sedmih desetletjih uspešno dosegel položaj enakopravnega zakonodajnega organa Evropske unije, kar se je izrazilo v temeljnih pogodbah EU.

Tabela 3.1: Razvoj Evropskega parlamenta

Leto podpisa	Veljavna od	Ime pogodbe	Širitev pristojnosti Parlamenta
1951	23. 7. 1952	Pogodba o ustanovitvi Evropske skupnosti za premog in jeklo	<ul style="list-style-type: none"> - Pravica do razrešitve Visoke oblasti ESPJ - Pravica do podajanja nezavezujočih mnenj
1957	1. 1. 1958	Pogodba o ustanovitvi Evropske gospodarske skupnosti ter Pogodba o ustanovitvi Evropske skupnosti za atomsko energijo	<ul style="list-style-type: none"> - Posredovanje mnenj Svetu - Pravica do predlaganja sprememb predloga proračuna
1970	1. 1. 1971	Luksemburška pogodba	<ul style="list-style-type: none"> - Povečane proračunske pristojnosti
1975	1. 6. 1977	Bruseljska pogodba	<ul style="list-style-type: none"> - Pravica do zavrnitve proračuna - Podelitev razrešnice Komisiji glede izvrševanja proračuna
1986	1. 7. 1987	Enotni evropski akt	<ul style="list-style-type: none"> - Vpeljava postopka sodelovanja (predlogi sprememb, možnost veta) - Privolitev k sklenitvi pristopnih in pridružitvenih sporazumov
1992	1. 11. 1993	Maastrichtska pogodba	<ul style="list-style-type: none"> - Vpeljava postopka soodločanja - Razširitev področij postopka sodelovanja - Pravica do ustanovitve preiskovalnih odborov - Potrditev sestave Komisije - Imenovanje evropskega varuha človekovih pravic
1997	1. 5. 1999	Amsterdamska pogodba	<ul style="list-style-type: none"> - Razširitev področij postopka soodločanja - Odobritev predsednika Komisije - Potrditev članov Komisije - Posvetovalno telo na področju zunanje in varnostne politike
2001	1. 2. 2003	Pogodba iz Nice	<ul style="list-style-type: none"> - Razširitev področij

			postopka soodločanja - Možnost sprožitve postopka pred Evropskim sodiščem
2007	1. 12. 2009	Lizbonska pogodba	- Vpeljava rednega zakonodajnega postopka - Odobritev celotnega proračuna Evropske unije - Izvolitev predsednika Komisije glede na rezultate volitev - Izvolitev evropskega varuha človekovih pravic - Postane varuh Listine o temeljnih pravicah - Postane varuh pravice do državljske pobude

Vir: Corbett in drugi (2007, 8–9); Scully (2005, 22–27; 2010, 165–167).

3.2 SESTAVA EVROPSKEGA PARLAMENTA

V okviru Evropskega parlamenta obstajajo različne strukture, ki omogočajo njegovo nemoteno delovanje. Glede na to, da gre za nadnacionalno strukturo, je zahtevnost nalog nemalokrat večja od zahtevnosti nalog, s katerimi se srečujejo nacionalni parlamenti, kar še posebej velja pri usklajevanju mnenj in večjezičnosti pri delovanju.

V tem poglavju so na kratko predstavljene glavne strukture, ki so pomembne za razumevanje delovanja Evropskega parlamenta kot tudi samega diplomskega dela.

3.2.1 Poslanci

Evropski parlament je edinstven, saj gre za nadnacionalno strukturo, katere poslanci so z neposrednimi volitvami demokratično izvoljeni vsakih 5 let. Leta 2014 je Evropski svet na predlog Evropskega parlamenta sprejel sklep o sestavi Evropskega parlamenta, po katerem je v Evropskem parlamentu trenutno 751 poslancev. Število poslancev iz posamezne države je navedeno v Tabeli 3.2.

Poslanci so izvoljeni predstavniki ljudstva, ki delujejo v okviru splošnega mandata in niso odgovorni nikomur niti niso vezani na kakršnakoli navodila. Preko opravljanja svojih funkcij in nalog sledijo iskanju skupnega interesa in najboljših rešitev za državljane Evropske unije (Zajc 2000, 161–165).

Treba je izpostaviti, da lahko poslanci preko politične pobude, ki jim omogoča predlaganje zakonodajnih predlogov, pripomorejo k razvijanju obstoječih politik ali k oblikovanju novih (Evropski parlament 2016e).

Tabela 3.2: Razdelitev sedežev po državah

Država	Število sedežev
Nemčija	96
Francija	74
Italija	73
Združeno kraljestvo	73
Španija	54
Poljska	51
Romunija	32
Nizozemska	26
Belgija	21
Grčija	21
Madžarska	21
Portugalska	21
Češka	21
Švedska	20
Avstrija	18
Bolgarija	17
Finska	13
Danska	13
Slovaška	13
Hrvaška	11
Irska	11
Litva	11
Latvija	8
Slovenija	8
Ciper	6
Estonija	6
Luksemburg	6
Malta	6

Vir: Evropski parlament (2016f).

3.2.2 Politične skupine

Politične skupine Evropskega parlamenta lahko opredelimo kot organizirane skupine evropskega predstavniškega organa, sestavljene iz poslancev s poudarkom na dejstvu, da poslanci na volitvah ne tekmujejo med seboj, prav tako pa ne sestavljajo politične skupine samo iz tehničnih razlogov (Fink Hafner in Deželan 2004, 92).

Predsednika, predsedstvo in sekretariat določi vsaka politična skupina sama, saj so politične skupine same odgovorne za svojo notranjo organizacijo. Predsedniki skupin soglasno določijo poslanske sedeže v sejni dvorani, in sicer na podlagi politične pripadnosti posamezne politične skupine, od leve proti

desni. Trenutno je v Evropskem parlamentu osem poslanskih skupin, 16 pa je samostojnih poslancev, ki ne pripadajo nobeni poslanski skupini (Evropski parlament 2016c). Porazdelitev poslancev po političnih skupinah je predstavljena v Tabeli 3.3.

Politične skupine prvič zaznamo že leta 1957, ko so bile formalno priznane. Dejstvo je, da so najverjetneje glavni razlog za njihov nadaljnji razvoj prve neposredne volitve v Evropski parlament (Krašovec 2009, 127).

Glavna naloga političnih skupin je, da pred glasovanjem na plenarnem zasedanju temeljito preučijo poročila, ki so jih pripravili odbori Evropskega parlamenta, in na podlagi lastnih stališč pripravijo predloge sprememb, ki odražajo njihovo politično voljo. Stališče politične skupine se sprejme po razpravi znotraj skupine, treba pa je poudariti, da poslanci niso zavezani, da glasujejo v skladu s stališčem svoje politične skupine (Evropski parlament 2016c).

Tabela 3.3: Število poslancev po političnih skupinah

Politična skupina	Število poslancev
Poslanska skupina Evropske ljudske stranke (Krščanskih demokratov)	215
Skupina naprednega zavezništva socialistov in demokratov v Evropskem parlamentu	189
Evropski konzervativci in reformisti	74
Skupina zavezništva liberalcev in demokratov za Evropo	70
Konfederalna skupina Evropske združene levice - Zelene nordijske levice	52
Skupina Zelenih/Evropske svobodne zveze	50
Skupina Evropa svobode in neposredne demokracije	46
Skupina Evrope narodov in svobode	39
Samostojni poslanci	16
Skupaj	751

Vir: Evropski parlament (2016c).

3.2.3 Predsednik, podpredsedniki

Za razliko od poslancev, ki imajo petletni mandat, je mandat predsednika Evropskega parlamenta le dve leti in pol. Vodje Evropskega parlamenta (predsednik, podpredsedniki, predsedniki parlamentarnih odborov itd.) volijo strankarske skupine.

Predsednik Evropskega parlamenta ima nekaj glavnih nalog, ki jih mora izpolnjevati med svojim mandatom. Ena glavnih je, da predseduje plenarnim zasedanjem Evropskega parlamenta in skrbi za spoštovanje Poslovnika Evropskega parlamenta. V mednarodnih odnosih predstavlja Evropski parlament in v njegovem imenu opravlja uradne obiske znotraj in izven Evropske unije, prav tako pa predstavlja Parlament v odnosih z drugimi institucijami Evropske unije (Evropski parlament 2016c).

Predsedniku Evropskega parlamenta pri opravljanju nalog pomaga 14 podpredsednikov, katerih mandat je prav tako dve leti in pol, izvoljeni pa so na podlagi predloga politične skupine ali najmanj 40 poslancev (Poslovník Evropskega parlamenta 2016). V primeru odsotnosti predsednika ga, v skladu s Poslovníkom Evropskega parlamenta, nadomešča eden izmed podpredsednikov, ki takrat izvaja predsednikove naloge. Prav tako ima predsednik pravico, da na podpredsednike prenese katerokoli nalogo (Poslovník Evropskega parlamenta 2016, 23. čl.).

Pri izvolitvi predsednika in podpredsednikov je treba zagotavljati celovito pravično zastopanost držav članic in političnih usmeritev (Poslovník Evropskega parlamenta 2016, 15. čl.).

3.2.4 Odbori

V okviru Evropskega parlamenta je 20 specializiranih stalnih odborov, v katere se glede na lastne interese in kapacitete posameznega odbora razvrstijo poslanci. Poleg stalnih odborov lahko Evropski parlament ustanovi tudi posebne odbore, preiskovalne odbore in pa spravni odbor, ki je ustanovljen, če pride pri sprejemanju zakonodaje po rednem zakonodajnem postopku do zadnje, tretje faze (Evropski parlament 2016d).

Značilnosti in delovanje odborov so podrobneje predstavljeni v četrtem poglavju diplomskega dela.

3.2.5 Delegacije

Delegacije Evropskega parlamenta so odgovorne za razvoj in vzdrževanje mednarodnih stikov Evropskega parlamenta, s čimer prispevajo k okrepitvi vloge in prepoznavnosti Evropske unije v svetu. Delegacije tako vzdržujejo in krepijo stike s parlamenti držav, ki so tradicionalno partnerice Evropske unije, hkrati pa njihovo delovanje v tretjih državah spodbujajo vrednote Evropske unije – svoboda, demokracija, spoštovanje človekovih pravic in temeljnih svoboščin ter pravne države. Trenutno v okviru Evropskega parlamenta deluje 44 različnih delegacij (Evropski parlament 2016a).

Začetki delegacij segajo v leto 1960, ko so bile ustanovljene prve delegacije, in sicer v okviru pridružitvenih sporazumov z Grčijo in Turčijo. Namen je bil vzpostaviti odnos med Evropskim parlamentom in pridruženima državama (Neunreither 1999, 78).

3.2.6 Politični organi

Politični organi Evropskega parlamenta skrbijo za organizacijo dela Parlamenta in zakonodajno načrtovanje, za parlamentarne predpise ter za administrativne, finančne, kadrovske in organizacijske zadeve.

Konferenca predsednikov je politični organ Evropskega parlamenta, ki ga sestavljajo predsednik Evropskega parlamenta in predsedniki političnih skupin (Poslovnik Evropskega parlamenta 2016, 26. čl.), in je odgovorna za organizacijo dela Evropskega parlamenta in zakonodajno načrtovanje, določanje pristojnosti odborov ter delegacij in njihove sestave, odnose z drugimi institucijami Evropske unije, nacionalnimi parlamenti in tretjimi državami (Evropski parlament 2016c). Člen 27 Poslovnika Evropskega parlamenta določa vse preostale naloge konference predsednikov.

Predsedstvo Evropskega parlamenta določa pravila Evropskega parlamenta, pripravi predhodni predlog proračuna Evropskega parlamenta ter skrbi za

urejanje vseh upravnih, kadrovskih in organizacijskih zadev. Sestavljeno je iz predsednika Evropskega parlamenta, 14 podpredsednikov in 6 kvestorjev, ki imajo v predsedstvu svetovalno funkcijo (Evropski parlament 2016c). Člen 25 Poslovnika Evropskega parlamenta podrobno določa vse naloge Predsedstva.

Organ Evropskega parlamenta, odgovoren za upravna in finančna vprašanja, ki neposredno zadevajo poslance in njihove delovne pogoje, se imenuje Kolegij kvestorjev. Sestavljen je iz šestih poslancev, ki so sočasno tudi člani Predsedstva. Volitve kvestorjev nastopijo po izvolitvi predsednika in 14 podpredsednikov, njihov mandat pa, tako kot mandat predsednika Evropskega parlamenta, traja dve leti in pol (Evropski parlament 2016c).

Zadnja dva politična organa sta konferenca predsednikov odborov in konferenca predsednikov delegacij. Medtem ko je poglobljena naloga prvega skrb za dobro sodelovanje med odbori Evropskega parlamenta, drugi preučuje vsa vprašanja, ki zadevajo nemoteno opravljanje dela medparlamentarnih delegacij in delegacij v skupnih parlamentarnih odborih (Evropski parlament 2016c).

3.2.7 Generalni sekretariat in službe Evropskega parlamenta

Generalni sekretar, ki ga imenuje Predsedstvo, vodi Generalni sekretariat. Predsedstvo sprejme sestavo, organizacijo in kadrovske načrte Generalnega sekretariata ter akte, ki urejajo vprašanja v zvezi s položajem in plačami uradnikov ter drugih uslužbencev (Poslovník Evropskega parlamenta 2016, 222. čl.).

Generalni sekretar kot vodja administrativnih služb Evropskega parlamenta skrbi za njegovo tekoče in nemoteno delovanje, hkrati pa nadzoruje raziskovalni sektor, dokumentacijsko in informacijsko službo ter parlamentarno knjižnico (Zajc 2000, 189–200).

Službe Evropskega parlamenta delujejo pod vodstvom Generalnega sekretarja. Po trenutnem kadrovskem načrtu deluje v okviru Evropskega parlamenta dvanajst generalnih direktorats:

- Generalni direktorat predsedstvo.
- Generalni direktorat za notranjo politiko Unije.
- Generalni direktorat za zunanjo politiko Unije.
- Generalni direktorat za parlamentarne raziskovlane storitve.
- Generalni direktorat za informiranje.
- Generalni direktorat za kadrovske zadeve.
- Generalni direktorat za infrastrukturo in logistiko.
- Generalni direktorat za prevajanje.
- Generalni direktorat za tolmačenje in konference.
- Generalni direktorat za finance.
- Generalni direktorat za inovacije in tehnološko podporo.
- Generalni direktorat za varnost in zaščito.

Poleg navedenih generalnih direktorats deluje pod vodstvom Generalnega sekretarja tudi pravna služba (Evropski parlament).

Vsak izmed generalnih direktorats je odgovoren za izvajanje danih nalog, ki zagotavljajo tekoče delovanje celotnega Evropskega parlamenta.

3.3 PRISTOJNOSTI EVROPSKEGA PARLAMENTA TER ODNOSI Z DRUGIMI INSTITUCIJAMI EU IN NACIONALNIMI PARLAMENTI

Pristojnosti Evropskega parlamenta so se spreminjale vse od njegovih začetkov delovanja v petdesetih letih dvajsetega stoletja. Značilno je, da se pristojnosti niso nikoli zmanjševale, ampak so se vedno povečevale – z vsako ratificirano pogodbo EU.

Po mojem mnenju je ključne spremembe prinesla Lizbonska pogodba, ki je začela veljati v drugi polovici leta 2009, saj je Parlamentu prinesla nove zakonodajne pristojnosti in njegovo vlogo pri odločanju o tem, kaj Evropska unija dela in kako porablja proračunski denar, izenačila s Svetom ministrov (Evropski parlament 2016c).

Poslanci imajo od leta 2009 dalje večjo vlogo pri izbiri vodij Evropske unije, kar dejansko pomeni, da imamo večjo vlogo pri usmerjanju delovanja Evropske unije tudi državljani, saj so poslanci v Evropskem parlamentu voljeni preko neposrednih volitev.

Same pristojnosti lahko razdelimo v štiri sklope: zakonodajne, proračunske in nadzorne. Četrty sklop ni toliko pristojnost Parlamenta, ampak gre dejansko za povečanje vloge nacionalnih parlamentov pri odločanju v Evropski uniji, ki v veliki meri poteka preko Evropskega parlamenta, zato je smiselno, da je del tega poglavja.

3.3.1 Zakonodajne pristojnosti

Redni zakonodajni postopek

Redni zakonodajni postopek izvira iz postopka soodločanja, ki ga je uvedla Maastrichtska pogodba, razširila pa Amsterdamska pogodba. Z ratifikacijo Lizbonske pogodbe je Evropski parlament okrepil zakonodajne pristojnosti, saj je bil redni zakonodajni postopek uveden na številnih novih področjih, kot so gospodarsko upravljanje, energija, promet, okolje, varstvo potrošnikov itd. Postopek je tako okrepil vlogo Parlamenta, saj ima ta sedaj enakovredno vlogo Svetu Evropske unije. Redni zakonodajni postopek je tako postal glavni

zakonodajni postopek v sistemu odločanja Evropske unije (Evropski parlament 2016c).

Postopek posvetovanja

Poleg rednega zakonodajnega postopka je še vedno v veljavi postopek posvetovanja, po katerem lahko Parlament sprejme zakonodajni predlog, ga zavrne ali pa predlaga spremembe, a Svet ni pravno zavezan upoštevati mnenja Parlamenta. Kljub temu Svet ne sme sprejeti zakonodajnega akta, dokler ne prejme mnenja Parlamenta. Postopek posvetovanja je zaradi širitve pristojnosti Evropskega parlamenta uporabljen le redko, na omejenem številu zakonodajnih področij (Evropski parlament 2016c; Prečiščena različica Pogodbe o delovanju Evropske unije, 289. čl.).

Odobritev

Enotni evropski akt je leta 1986 uvedel postopek privolitve za področji pridružitvenih sporazumov sporazumov, ki urejajo pristop k Evropski uniji. Postopek so nadaljnje pogodbe dodatno razširile. Gre za nezakonodajni postopek, ki se uporablja pri ratifikaciji nekaterih sporazumov, sklenjenih s strani Evropske unije, za pristop novih članic ter za ureditev izstopov iz Evropske unije (Evropski parlament 2016c).

Drugi zakonodajni postopki

V manjšem številu zadev pa Evropski parlament uporablja še naslednje zakonodajne postopke:

- Postopek mnenja po členu 140 Pogodbe o delovanju Evropske unije (monetarna unija) – priprava mnenja o tem, katere države članice z odstopanjem na podlagi meril iz člena 140(1) Pogodbe o delovanju Evropske unije izpolnjujejo pogoje za uvedbo enotne valute.
- Postopki v zvezi s socialnim dialogom – pristojni odbor vloži predlog resolucij o sprejemu ali zavrnitvi sporazumov med socialnimi partnerji.
- Postopki za obravnavo prostovoljnih sporazumov – v primerih, ko namerava Komisija namesto zakonodaje uporabiti prostovoljni sporazum o tem obvesti Parlament, ki v pristojnem odboru pripravi predlog resolucije, v katerem priporoča sprejetje ali zavrnitev sporazuma.

- Kodifikacija – namen kodifikacije je poenotenje aktov v smislu združitve vseh sprememb od njihovega nastanka v enoten akt. Komisija poda predlog za kodifikacijo odboru za pravne zadeve, in če v predlogu ni vsebinskih sprememb, Parlament potrди poročilo (Evropski parlament 2016c).

Postopek zakonodajne pobude

Kljub temu da je zakonodajna pobuda v pristojnosti Evropske komisije, lahko Evropski parlament od Komisije zahteva, da mu predloži zakonodajni predlog, kar mora podpreti večina poslancev (Prečiščena različica Pogodbe o delovanju Evropske unije, 225. čl.).

3.3.2 Proračunske pristojnosti

Od začetka veljavnosti Lizbonske pogodbe ima Evropski parlament pooblastila, da skupaj s Svetom Evropske unije sprejema poročilo o izvedbi proračuna v preteklem letu in odloča o dveh delih celotnega letnega proračuna EU. Končna potrditev proračuna je v rokah Parlamenta, kar mu daje veliko moč in nadzor nad porabo sredstev Evropske unije.

Za izvajanje proračuna je sicer odgovorna Evropska komisija, vendar Evropski parlament izvaja demokratični nadzor nad porabo in skrbi, da institucije skrbno izvajajo planirane proračune. Nadzor poteka preko podeljevanja razrešnic, enkrat letno – Parlament na podlagi poročila Odbora za proračunski nadzor podeli, odloži ali zavrne podelitev razrešnice (Evropski parlament 2016c).

3.3.3 Nadzorne pristojnosti

Evropski parlament lahko izvaja svoje nadzorne pristojnosti v odnosu do ostalih institucij na naslednje načine:

- Evropski svet: predsednik Evropskega parlamenta na začetku vsakega srečanja Evropskega sveta predstavi stališča Parlamenta o vprašanjih, s katerimi se bodo ukvarjali voditelji držav in vlad.
- Svet EU: poslanci lahko vlagajo pisna ali ustna vprašanja Svetu, poslanci lahko Svet pozovejo k razvoju novih politik, Svet pa je preko visokega predstavnika Unije za zunanje zadeve in varnostno politiko prisoten na

plenarnih zasedanjih Evropskega parlamenta, kjer poroča o opravljenem delu.

- Evropska komisija: Evropski parlament lahko potrdi in razpusti Komisijo, kandidati za komisarje morajo opraviti zaslihanje pred Evropskim parlamentom, pri nominaciji kandidata za predsednika Evropske komisije se morajo spoštovati rezultati evropskih volitev, Komisija mora redno poročati o izvajanju proračuna.
- Sodišče: Parlament lahko zahteva ukrepanje proti Komisiji ali Svetu, če nista spoštovala zakonodaje Evropske unije, Parlament lahko zahteva ustanovitev specializiranih sodišč.
- Evropska centralna banka: Evropski svet se mora pred imenovanjem vodilnih organov Evropske centralne banke posvetovati s Parlamentom, predsednik Evropske centralne banke na plenarnem zasedanju predstavi letno poročilo.
- Računsko sodišče: člani Računskega sodišča so imenovani na podlagi posvetovanja s Parlamentom, Računsko sodišče je odgovorno za pripravo letnega poročila o proračunu preteklega leta in njegovo predstavitev pred poslanci.
- Varuh človekovih pravic: Parlament izvoli Varuha človekovih pravic, ki nato letno poroča poslancem. Parlament lahko predlaga razrešitev Varuha človekovih pravic (Evropski parlament 2016c; Prečiščena različica Pogodbe o delovanju Evropske unije; Prečiščena različica Pogodbe o Evropski uniji).

3.3.4 Ostale pristojnosti

Poleg zgoraj navedenih pristojnosti se Evropski parlament, sicer redkeje, posveča tudi sprejetju dokumentov v okviru svojih ostalih pristojnosti, med katerimi velja omeniti vsaj naslednje:

- Ustavne zadeve: postopki za spremembe pogodb EU, pristopne pogodbe, izstop iz Evropske unije, kršitev temeljnih načel s strani držav članic, okrepljeno sodelovanje med državami članicami.
- Ostali postopki: dialog med socialnimi partnerji, preverjanje prostovoljnih sporazumov, kodifikacija, prenovitev pravnih aktov, delegirani akti, izvedbeni akti in ukrepi.

- Zunanji odnosi: mednarodni sporazumi, komunikacija s posebnimi predstavniki Sveta, posvetovalna vloga delegacijam za zunanje zadeve, posvetovalna vloga v okviru skupne zunanje in varnostne politike, kršitve človekovih pravic.

3.3.5 Vloga nacionalnih parlamentov

Lizbonska pogodba je povečala vlogo nacionalnih parlamentov v EU, saj so pridobili pravico do presoje o spoštovanju načela subsidiarnosti, prav tako pa lahko sodelujejo pri pregledu pogodb EU ali ocenjevanju politik EU glede svobode, varnosti in pravosodja. Lizbonska pogodba tudi navaja, da se Evropski parlament in nacionalni parlamenti dogovorijo, kako organizirati redno medparlamentarno sodelovanje.

Predsedniki nacionalnih parlamentov in predsednik Evropskega parlamenta enkrat letno uskladijo usmeritve medparlamentarnega sodelovanja. Srečanja v veliki meri potekajo med odbori nacionalnih poslancev in poslanci Evropskega parlamenta pri Konferenci odborov za evropske zadeve (COSAC). COSAC nima pristojnosti odločanja, temveč je parlamentarno posvetovalno in usklajevalno telo, ki sprejema odločitve s soglasjem. Pogoste so tudi udeležbe nacionalnih poslancev na razpravah o pomembnejših zadevah (Evropski parlament 2016c; Lizbonska pogodba).

Poleg zgoraj navedenega instrumenta sodelovanja so se v preteklosti – in nekateri še danes – uporabljali tudi naslednji instrumenti sodelovanja:

- Konferenca predsednikov parlamentarnih skupščin Evropske unije: redne konference, ki se jih udeležujejo predsedniki nacionalnih parlamentov in Evropskega parlamenta. Predmet razprav je sodelovanje med nacionalnimi parlamenti in Evropskim parlamentom, v zadnjih letih pa tudi pristopna pogajanja in druga aktualna vprašanja.
- Evropski center za parlamentarne raziskave in dokumentacijo: mreža služb za raziskovalne storitve in storitve dokumentiranja, katere namen je tesno sodelovanje, lažji dostop do informacij in uskladitev raziskav, s čimer se izognemo podvajanju raziskav. Center omogoča stike med raziskovalnimi oddelki nacionalnih parlamentov držav članic.

- Konferenca parlamentov Skupnosti: konferenca je bila organizirana le enkrat, in sicer leta 1990 v Rimu pod imenom evropska porota, kjer se je razpravljalo o prihodnosti Evropske unije.
- Skupna parlamentarna srečanja: od leta 2005 dalje evropski in nacionalni poslanci v okviru parlamentarnih srečanj razpravljajo o pomembnih vprašanjih, ki zadevajo parlamente v postopku odločanja in krepitve institucij Evropske unije.
- Drugi instrumenti sodelovanja: dvo- ali večstranska srečanja med nacionalnimi odbori in odbori Evropskega parlamenta, redni stiki med političnimi skupinami Evropskega parlamenta in nacionalnimi političnimi skupinami (Evropski parlament).

4 ODBORI EVROPSKEGA PARLAMENTA IN NJIHOVA VLOGA

Prav tako kot v kongresu ZDA, se tudi v odborih Evropskega parlamenta opravi največ vsebinskega dela, prav tako pa so odbori prostor, kjer lahko posamezni poslanci odigrajo ključno vlogo. V tem poglavju bom predstavil strukturo in delovanje odborov. Poudarek bo na razdelitvi pristojnosti med odbori, določevanju članstva v odborih, določevanju vodstva odborov, pregledu odločevalskih struktur znotraj odborov in zaposlenih v odborih. Pregledali bomo tudi način sestajanja odborov, količino dela, delovne metode, način izbiranja poročevalcev ter pot poročil in mnenj skozi odbore.

Poslanci opravljajo svoje delo v okviru 20 specializiranih stalnih odborov, ki so kot stalna struktura jedro diplomskega dela. Poleg stalnih odborov lahko Parlament ustanovi tudi posebne in preiskovalne odbore, ter upravni odbor (Evropski parlament 2016d).

Posebni odbori se ustanovijo na predlog Konference predsednikov, katerih pristojnosti, sestava in mandat se določijo ob sprejetju sklepa o njihovi ustanovitvi (Poslovnik Evropskega parlamenta 2016, 197. čl.).

Preiskovalne odbore lahko ustanovi Evropski parlament, a le na zahtevo vsaj četrtine poslancev. Naloge preiskovalnih odborov so preverjanje domnevnih kršitev zakonodaje Evropske unije ali nepravilnosti pri njenem izvajanju. Predmet preverjanja so institucije ali organi Evropske unije, organi javne uprave držav članic ali osebe, ki so po zakonodaji Evropske unije pooblašene za njeno izvajanje (Poslovnik Evropskega parlamenta 2016, 198. čl.).

Trenutno je v Evropskem parlamentu 20 stalnih odborov, dva pododborna, dva preiskovalna odbora in en poseben odbor (Evropski parlament 2016d).

4.1 STRUKTURA IN ZNAČILNOSTI ODBOROV

Odbori so bili v središču parlamentarnega dela vse od njegove vzpostavitve. Enotna skupščina Evropske skupnosti za premog in jeklo je do leta 1953 ustanovila sedem odborov. Z ustanovitvijo Evropske gospodarske skupnosti (EGS) in Evropske skupnosti za atomsko energijo (Euratom) v letu 1958 je

Število odborov naraslo na 13. Takratna struktura odborov je bila zelo podobna današnji strukturi, tekom let so se v njihovo delo vključevale spremembe nomenklature in nove odgovornosti, tako da so se odbori razvili v strukture, kot jih poznamo danes.

Neposredne volitve v Evropski Parlament leta 1979 so prinesle novo spremembo, saj je število odborov naraslo na 16. Do leta 1999 je njihovo število postopoma naraščalo in doseglo številko 20. Hkrati z rastjo števila odborov je raslo mnenje, da je potrebno odbore in pododbore racionalizirati in jih uskladiti z novimi zakonodajnimi pristojnostmi, ki so izhajale iz Amsterdamske pogodbe. Kot rezultat uskladitve se je število odborov zmanjšalo na 17, ukinjeni pa so bili pododbori (Evropski parlament).

Širitev Evropske unije v letu 2004 je povzročila drugo racionalizacijo strukture odborov, njihovo število pa je naraslo nazaj na 20. Kot del ključnih sprememb sta se ločila Odbor za regionalni razvoj in Odbor za promet in turizem, vzpostavljena sta bila Odbor za mednarodno trgovino in Odbor za notranji trg in varstvo potrošnikov, ki je prevzel del nalog Odbora za pravne zadeve in Odbora za okolje. Ponovno so bili uvedeni pododbori – Pododbor za človekove pravice ter Pododbor za varnost in obrambo, oba v okviru Odbora za zunanje zadeve (Corbett in drugi 2007, 126–128).

Spremembe v letih 1999 in 2004 so izpostavile problematiko razdelitve odgovornosti med odbori. Tekom let se je v odborih namreč razvil poseben duh, ki nasprotuje spremembam v odborih, še posebej zmanjševanju pristojnosti in združevanju odborov. V letu 1999 je Odboru za ribištvo grozila združitev z Odborom za kmetijstvo, vendar so se ji njegovi člani uspeli izogniti, tako da Odbor za ribištvo še danes deluje samostojno (Corbett in drugi 2007, 126–128).

Ob spremembah se je prav tako pokazalo, da je praktično nemogoče potegniti jasno ločnico med politikami. Ali spada medijska politika med kulturne zadeve? Ali morda med gospodarske, industrijske ali pravne zadeve? Ali se je s problematiko spolov bolje ukvarjati v ločenem odboru ali bi bilo bolje, da je ta problematika del vsakega odbora? Podobnih dilem je kar nekaj in razvoj politik

EU na posameznih področjih bo močno vplival na strukturo odborov Evropskega parlamenta in jih spreminjal tudi v prihodnje.

Treba je poudariti, da odbori niso enakovredni z vidika moči in prestiža. Odbor za zunanje zadeve pokriva področje, na katerem ima Evropski parlament relativno malo formalnih možnosti za sprejemanje odločitev, vendar so v njem vedno prisotni dobro poznani in vplivni poslanci. Prav zaradi vpliva in moči članov Odbora za zunanje zadeve Pododbor za človekove pravice in Pododbor za varnost in obrambo delujeta v okviru Odbora za zunanje zadeve in nista bila vzpostavljena kot samostojna odbora (Evropski parlament; Evropski parlament 2016d).

Evropski parlament ima že od sprememb Pogodbe iz let 1970 in 1975 pomembne pristojnosti na področju proračuna EU in je kot tak eden močnejših odborov v Evropskem parlamentu. Kljub temu se je moral prilagoditi povečanim zakonodajnim pristojnostim Evropskega parlamenta, zaradi katerih se je povečala moč manjšim zakonodajnim odborom, kot so npr. odbori na področju okolja in transporta. Slednji so namreč pridobili neposredno vlogo pri oblikovanju finančnega okvira za večletne programe znotraj svojega področja.

Številni manjši odbori imajo v delu manjše število zakonodajnih predlogov in posledično manjše število sestankov in se lahko posvetijo problematiki po lastnem izboru ali pa imajo specializirane naloge, ki jih morajo opraviti. Primera manjših odborov sta Odbor za pravice žensk in enakost spolov ter Odbor za peticije, ki se od ustanovitve v osemdesetih letih prejšnjega stoletja uspešno upirata priključitvi k drugim odborom ali spremembi njunega poslanstva (Corbett in drugi 2007, 126–128).

4.2 ČLANSTVO V ODBORIH

Število članov in odgovornosti odborov se določijo med julijskim zasedanjem novo izvoljenega Evropskega parlamenta. Dogovori se potrdijo po dveh letih in pol mandata, običajno pride le do manjših sprememb v številu članov posameznih odborov, sama struktura pa se ne spreminja. V letu 2009 je imel največje število članov (76) Odbor za zunanje zadeve, najmanj (24) pa Odbor za ribištvo (Corbett in drugi 2007, 128–129).

Po potrditvi števila članov posameznih odborov se začne imenovanje polnopravnih članov in namestnikov s strani poslanskih skupin. Splošni dogovor je, da sestava posameznega odbora sledi sestavi Evropskega parlamenta (ohranjajo se razmerja med poslanskimi skupinami) (Poslovnik Evropskega parlamenta). Sprejmejo se le manjša odstopanja, pa še ta so zelo redka, saj hitro privedejo do nesoglasij in težav med poslanskimi skupinami.

Večina poslancev je polnopravnih članov enega odbora, v drugem pa imajo vlogo namestnika. Manjše število poslancev je polnopravnih članov dveh odborov in so namestniki v tretjem odboru ali obratno. Tovrstno članstvo omogočajo t. i. nevtralni odbori – član nevtralnega odbora si namreč ne onemogoči članstva v drugem odboru. Nevtralni odbori so predvsem manjši tehnični odbori, kot npr. Odbor za peticije, in drugi specializirani odbori, kot npr. Odbor za pravice žensk in enakost spolov ter Odbor za proračunski nadzor (Corbett in drugi 2007, 128–129).

Nekatere poslanske skupine svojim poslancem dovolijo, da so polnopravni člani dveh odborov, od katerih niti eden ni nevtralen. Na drugi strani pa je vedno tudi manjše število poslancev, ki niso člani nobenega odbora. Navadno gre za predsednika Evropskega parlamenta in vodje političnih skupin.

Poslanci imajo različne vzroke za članstvo v posameznih odborih – nekateri menijo, da si bodo s članstvom v točno določenem odboru zagotovili dobre možnosti za ponovno izvolitev, nekateri se odločijo na podlagi osebnih interesov in nekateri na podlagi strokovnega znanja. Nekatere nacionalnosti in politične skupine se tradicionalno odločajo za članstvo v istih odborih. Irski poslanci so

zelo pogosto člani kmetijskih in regionalnih odborov, socialisti so usmerjeni v zaposlovanje in socialne zadeve itd. (Evropski parlament).

Kljub temu da so osebne želje pomemben dejavnik pri vključevanju poslancev v odbore, pa politične skupine ne morejo ustreči vsem željam. Nekateri odbori dobijo veliko preveč prošenj za članstvo, in ker je treba vzdrževati politično ravnovesje sil v parlamentu, vse želje ne morejo biti izpolnjene. Odbori sicer sledijo ravnovesju sil v parlamentu, vendar vseeno razvijejo skupno identiteto, ki privlači poslance k članstvu.

Nekateri poslanci seveda niso zadovoljni s polnopravnim članstvom v odboru, še posebej v primerih, ko je bila njihova želja drugačna od končne odločitve. Ti poslanci pogosto sedijo v odborih, ki so bili njihova prva izbira, kot namestniki. Ni nenavadno, da so poslanci bolj aktivni v odboru, v katerem delujejo kot namestniki, kot v odboru, v katerem so polnopravni člani. Namestniki imajo skoraj enake pravice kot polnopravni člani – imajo pravico do govora, volilno pravico v primeru odsotnosti polnopravnega člana, lahko so poročevalci in lahko pripravljajo osnutke poročil. V redkih primerih namestniki celo prevzamejo koordinacijo politične skupine znotraj posameznega odbora (Corbett in drugi 2007, 128–129).

Člani odborov se pogosto menjujejo med mandati, na kar pomembno vplivajo tudi rezultati evropskih volitev. Le redki člani ostanejo v enem odboru deset in več let. Treba je poudariti, da se večina sprememb zgodi ob začetku novega mandata, med mandatom so spremembe zelo redke.

V zadnjih letih je opaziti specializacijo poslancev za posamezna področja, k čemur so pripomogle predvsem povečane zakonodajne pristojnosti Evropskega parlamenta. Poslanci, specializirani za posamezna področja, lahko namreč pomembno vplivajo na oblikovanje zakonodaje v daljših časovnih obdobjih. Prav iz tega razloga lahko pričakujemo, da bo stalno članstvo v odborih med poslanci v prihodnjih letih vedno bolj prisotno (Corbett in drugi 2007, 128–129).

4.3 NOSILCI FUNKCIJ

Formalni nosilci funkcij v vsakem odboru so predsednik in podpredsedniki. Večinoma gre za tri podpredsednike, a se je njihovo število v drugi polovici mandata 2004–2009 povečalo na štiri (zaradi vstopa Romunije in Bolgarije v Evropsko unijo). Poslovnik Evropskega parlamenta od 1. 12. 2009 dalje določa, da lahko parlament sam določi število podpredsednikov posameznega odbora (Poslovnik Evropskega parlamenta, 204. čl.).

Predsednik vodi sestanke odborov, predstavlja odbor na zasedanjih parlamenta in rednih sestankih predsednikov odborov. Predsednik lahko s svojo avtoriteto močno vpliva na oblikovanje dela odbora in predstavlja odbor ter Evropski parlament navzven. Predsednik in podpredsedniki so izvoljeni na ustanovnem sestanku odbora, običajno na julijskem zasedanju novoizvoljenega parlamenta, in na polovici mandata. V praksi se ključne funkcije dodelijo z dogovorom poslanskih skupin glede na število poslancev vsake poslanske skupine (Corbett in drugi 2007, 129–133).

Dodelitev funkcij se izvede po d'Hondtovem sistemu, po katerem poslanske skupine izberejo funkcije po vrstnem redu, določenem glede na velikost posamezne poslanske skupine. Poslanska skupina Evropske ljudske stranke (ELS) je imela npr. leta 2009 možnost prve, tretje, pete, sedme, enajste, trinajste, petnajste, osemnajste in enaindvajsete izbire. S tovrstnim sistemom si poslanske skupine proporcionalno razdelijo ključne funkcije v odborih (Corbett in drugi 2007, 129–133).

Seveda je izbor predsednikov odborov najpomembnejši element pogajanj med političnimi skupinami, vendar poslanske skupine v sporazume vključijo tudi podpredsednike odborov ter predsednike in podpredsednike pododborov. Pogosto se zgodi, da je mesto prvega podpredsednika enega izmed večjih odborov vredno več kot predsedniško mesto enega izmed manjših ali tehničnih odborov oziroma pododborov.

Prvi dogovor poslanske skupine dosežejo v tednih pred prvim zasedanjem parlamenta, vendar se dogovor in dejanska razdelitev funkcij potrdi šele tekom

zasedanja, saj do prvega zasedanja pogosto ni znan niti predsednik parlamenta niti velikost posameznih poslanskih skupin.

Ko je predsednik dodeljen posamezni poslanski skupini, se začne izbor najprimernejšega kandidata za zasedbo funkcije. Na izbor vpliva več dejavnikov, kot so npr. velikost nacionalnih delegacij v poslanski skupini, izkušnje in znanje posameznika itd. Če je nacionalna delegacija znotraj poslanske skupine že zasedla mesto predsednika, podpredsednika, kvestorja Evropskega parlamenta ali vodje poslanske skupine, je malo verjetno, da bi zasedla tudi eno izmed pomembnejših funkcij znotraj odborov. Po potrditvi kandidatov za predsednike in podpredsednike odborov s strani poslanskih skupin je potrebna še potrditev kandidatov s strani odborov. Do potrditve pride na ustanovnem srečanju odborov. Le redko se zgodi, da je za isto funkcijo več kandidatov, tako da je potrditev kandidatov zgolj formalna potrditev in ne toliko dejansko glasovanje. V redkih primerih se zgodi, da posamezni kandidati poslanskih skupin ne dobijo podpore znotraj odbora. V takih primerih se poslanske skupine neizbranega kandidata odzovejo odločno in onemogočijo druge kandidate v ostalih odborih, kar privede do dodatnih pogajanj in končnega sporazuma poslanskih skupin glede zasedbe ključnih funkcij. Še redkeje se zgodi, da odbori izvolijo kandidata, ki ni bil uradno nominiran s strani poslanskih skupin (Corbett in drugi 2007, 129–133).

Dodelitev ene izmed funkcij poslanski skupini in znotraj nje nacionalni delegaciji v večini primerov pomeni, da bo v primeru odstopa funkcionarja s funkcije njegovo mesto prevzel član iste poslanske skupine in iste nacionalne delegacije, četudi pred tem ni bil član odbora.

Proporcionalna razdelitev funkcij je zgolj politični dogovor in ne pravica posameznih poslanskih skupin, kar je še posebej razvidno iz poskusov poslanskih skupin, ki jih imajo ostale poslanske skupine za ekstremistične, da zasedejo ključne funkcije v odborih. Vsi dosedanji tovrstni poskusi so bili namreč preglasovani, saj ekstremističnim skupinam do sedaj še ni uspelo zasesti predsedniške funkcije v odborih (Corbett in drugi 2007, 129–133).

Mandat nosilcev funkcij traja dve leti in pol, celoten postopek se ponovi na polovici mandata parlamenta (Evropski parlament). Ker v tem času običajno ne pride do večjih sprememb v številu članov posameznih poslanskih skupin, tudi v odborih ne pride do večjih sprememb. V primerih, ko pride do sprememb v poslanskih skupinah predvsem na račun širitve EU v nove države, se lahko spremenijo tudi nosilci funkcij v odborih. Nekatere poslanske skupine celo zahtevajo tovrstne spremembe, saj z vstopom novih držav v EU v poslanske skupine vstopijo nove nacionalne delegacije, politično ravnotežje pa lahko prinese le nova razdelitev funkcij med njihove člane.

Nosilci funkcij ponavadi nimajo dolgih mandatov, ki bi jih prenašali iz enega parlamentarnega mandata v naslednjega. Posledica pogostih menjav je dejstvo, da so imeli nekateri odbori veliko število predsednikov – Odbor za pravne zadeve 13 predsednikov, Odbor za zaposlovanje in socialne zadeve 14 predsednikov in Odbor za zunanje zadeve 12 predsednikov od leta 1979 dalje. Izjeme so npr. Ken Collins, predsednik Odbora za okolje, javno zdravje in varnost hrane (15 let), Erwin Lange, predsednik Odbora za ekonomske in monetarne zadeve (štiri leta) ter predsednik Odbora za proračun (sedem let), Pancrazio de Pasquale, predsednik Odbora za regionalni razvoj (deset let), Heinrich Aigner, predsednik Odbora za proračunski nadzor (devet let), Michel Poniatowski, predsednik Odbora za razvoj (pet let) ter Odbora za industrijo, raziskave in energetiko (5 let), Bouke Beumer, predsednik Odbora za kulturo in izobraževanje (dve leti) ter predsednik Odbora za ekonomske in monetarne zadeve (sedem let), Willy de Clercq, predsednik Odbora za mednarodno trgovino (osem let) ter predsednik Odbora za pravne zadeve (dve leti), Diemut Theato, predsednik Odbora za proračunski nadzor (deset let) (Corbett in drugi 2007, 129–133).

4.4 KOORDINATORJI POSLANSKIH SKUPIN

V vsakem odboru imajo zelo pomembno vlogo koordinatorji poslanskih skupin. Vsaka poslanska skupina izbere koordinatorja, ki jo predstavlja znotraj odbora. V večini poslanskih skupin koordinatorja izberejo člani posameznega odbora. Vloga koordinatorja je bila v preteklosti neuradna praksa, a je bila z reformo Evropskega parlamenta leta 2009 tudi formalno potrjena.

Koordinatorji vsake poslanske skupine se dobivajo na rednih sestankih, na katerih razdelijo naloge poročevalcem in razpravljajo o prihodnjem delu odborov ter izrednih političnih situacijah, preden o tem razpravljajo v odborih samih. Pogosto se na sestankih pogovarjajo tudi o bodočih glasovanjih v odborih in potencialnih predlogih sprememb, ki bi lahko bili vloženi k poročilom.

Koordinatorji usmerjajo svoje poslanske skupine znotraj odborov in članom odborov iz svoje poslanske skupine tudi dodeljujejo naloge. Ko je poročilo dodeljeno politični skupini, prav koordinator odigra pomembno, včasih celo odločilno vlogo pri izbiri poročevalca. V primerih odsotnosti polnopravnih članov koordinatorji določijo namestnike, ki bodo glasovali v njihovem imenu. Pred sestankom odbora skličejo sestanek članov poslanske skupine, kjer pogosto prevzamejo vlogo priganjača in poskrbijo za prisotnost članov na samem sestanku odbora in med ključnimi glasovanji. Če je treba, koordinatorji imenujejo "poročevalca v senci" in tako na posameznih poročilih razbremenijo glavnega poročevalca, saj mu zmanjšajo obseg dela (Corbett in drugi 2007, 133).

Razmerja moči in vpliva med nosilci funkcij in koordinatorji niso določena in variirajo med odbori ter med mandati. V nekaterih primerih ima največjo moč in vpliva predsednik odbora, v drugih primerih pa vodilno vlogo prevzamejo koordinatorji večjih in močnejših poslanskih skupin znotraj odbora. Obstaja tudi tretja možnost, ko predsednik in koordinatorji sodelujejo pri vodenju odborov in sprejemajo skupne odločitve.

4.5 ZAPOSLENI V ODBORIH

V primerjavi s kongresom ZDA imajo odbori Evropskega parlamenta majhno število redno zaposlenih. V odboru je navadno zaposlenih od štiri do deset administratorjev, ki sledijo navodilom vodje enote. Vsi administratorji in vodja enote so locirani v Bruslju. Vsak odbor ima tudi enega ali dva asistenta, ki skrbita za logistiko sestankov odbora, in več tajnic. Zaposleni v odborih imajo pomembno vlogo pri obveščanju članov o preteklih dejavnostih in sprejetih mnenjih odborov, prav tako pa pomagajo poročevalcem pri njihovem delu in sestavljanju osnutkov besedil. Zaposleni so v večini primerov splošno izobraženi in niso specializirani za posamezna področja, saj jih je premalo, da bi se lahko specializirali za področja, ki jih pokriva posamezen odbor. Treba je upoštevati tudi jezikovne ovire – strokovnjak lahko npr. pripravi mnenje v francoskem jeziku, vendar ga mora predati nestrokovnjaku, ki asistira izključno nemško govorečemu poročevalcu. (Corbett in drugi 2007, 133–134).

Zaposleni v odborih se lahko udeležujejo sestankov odborov. Poleg njih so na sestankih odborov prisotni tudi drugi uradniki. Pogosto se zgodi, da se sestankov udeležijo zaposleni v pravni službi, saj pomagajo odboru pri specifičnih zahtevah njihovega dela, kot je npr. pravna podlaga za zakonodajne predloge. Poleg pravne službe so na sestankih prisotni tudi zaposleni v Generalnem direktoratu za komuniciranje in raziskovalci s posameznih področij, ki sodelujejo z odbori (Poslovnik Evropskega parlamenta, 206. čl.).

Sestankov odborov se udeležujejo tudi člani poslanskih skupin, ki niso člani odbora (Poslovnik Evropskega parlamenta, 206. čl.). Večje poslanske skupine pošljejo na sestanke tudi do tri svoje člane, medtem ko manjše poslanske skupine ne pošiljajo svojih članov na vse sestanke odborov, ampak le na za njih ključne. Člani odborov imajo svoje osebne asistente, ki prav tako lahko sodelujejo na sestankih odborov. V prvih letih neposredno izvoljenega Evropskega parlamenta so nekateri odbori osebnim asistentom poslancev zavračali sodelovanje na njihovih sestankih, kar pa se je kasneje spremenilo. Kljub temu pravico do udeležbe na sestankih odborov izkoristi le manjšina osebnih asistentov in še to le v primerih, ko so njihovi poslanci zadržani drugje.

4.6 ZNAČILNOSTI SESTANKOV ODBOROV

Odbori imajo redne sestanke tekom dveh tednov po vsakem zasedanju Evropskega parlamenta (t. i. "tedna odborov") in pred rednimi sestanki poslanskih skupin (t. i. "teden poslanskih skupin"). Redni sestanki se običajno začnejo po kosilu na prvi dan sestanka in končajo pred kosilom na drugi dan sestanka. Tak urnik omogoča članom dovolj časa za prihod na sestanek in odhod s sestanka. Seveda obstajajo izjeme, ena glavnih je Odbor za Proračun v času dogovorov glede proračuna, ko se njihovi sestanki zavlečejo tudi pozno v noč. Bolj obremenjeni odbori se sestanejo vsaj dvakrat mesečno, z dvema do štirimi poldnevnimi sestanki. Ostali odbori se sestanejo enkrat mesečno, s štirimi poldnevnimi sestanki. Velika večina sestankov poteka v stavbah Evropskega parlamenta v Bruslju. Dolgo so se lahko odbori enkrat letno sestali izven treh lokacij Evropskega parlamenta, vendar znotraj EU, in tako širili svoje znanje o nacionalnih in regionalnih problemih, svojo prepoznavnost in vsebino dela izven Bruslja. Z omejitvijo potovanj na države EU in eno potovanje letno so poskrbeli, da ni prihajalo do nepotrebnih potovanj in s tem povezanih stroškov. Z večanjem števila odborov in števila njihovih članov se je ta praksa nehala izvajati – odbori tako ne smejo več organizirati sestankov izven treh lokacij Evropskega parlamenta, lahko pa znotraj EU pošiljajo manjše delegacije, ki priskrbijo potrebne informacije in širijo prepoznavnost odborov. Tovrstne misije ne smejo biti daljše od treh dni, na njih pa sme vsako koledarsko leto maksimalno 25 članov odborov, v posamezni delegaciji pa ne sme biti več kot 12 članov. Misije so prepovedane med volilnim letom (Evropski parlament; Evropski parlament 2016d; Corbett in drugi 2007, 134–135).

Odbori se lahko srečujejo tudi v Strasbourgu, kjer so med zasedanjem parlamenta krajši sestanki zelo pogosti. Tovrstni sestanki se sicer odsvetujejo, saj je v Strasbourgu vedno pomanjkanje sejnih sob in tolmačev, sestanki pa imajo tudi negativen vpliv na udeležbo poslancev na samem zasedanju. Kljub temu jih je težko preprečiti, saj vedno nove zakonodajne pristojnosti Evropskega parlamenta povečujejo obseg njegovega dela in potrebo po sestankih.

Kot zanimivost naj omenim, da je na sestankih odborov sedežni red določen. V ospredju sedijo nosilci funkcij in sekretariat odbora. Člani odbora jim sedijo nasproti, na sredinskem bloku sedežev. Leva in desna stran sejne sobe sta rezervirani za sekretariate političnih skupin, osebne asistente poslancev ter predstavnike drugih institucij. Če se sestanka udeležijo komisarji ali ministri, se posedejo poleg predsednika odbora.

Pred neposrednimi volitvami v Evropski parlament so bili sestanki odborov zapri za javnost, danes pa so večinoma odprti. Za razliko od zasedanj parlamenta, kjer poslanci v večini primerov govorijo v maternem jeziku, na sestankih odborov člani pogosto razpravljajo v tujem jeziku, največkrat v angleščini, francoščini ali nemščini. Od leta 2004 so v veljavi nova pravil o večjezičnosti, po katerih imajo zagotovljeno pravico do govora v maternem jeziku le polnopravni člani odborov, tolmačenje v manj razširjene jezike pa ni vedno zagotovljeno.

4.7 DELO ODBOROV

Velika večina delovnih nalog odborov je povezanih z razpravljanjem in sprejemanjem poročil in mnenj, ki sledijo ključnim pristojnostim Evropskega parlamenta: zakonodajna, nadzor proračuna in določanje dnevnega reda. Običajno so dokumenti zakonodajni osnutki Komisije ali Sveta, lahko pa so tudi dokumenti, nastali na podlagi lastne pobude odbora.

4.7.1 Pristojni odbori in odbori, zaprošeni za mnenje

Vsi dokumenti so razporejeni med odbore glede na njihovo vsebino. Za vsak dokument se določi vodilni odbor, ki ga imenujemo pristojni odbor, ter več odborov, zaprošenih za podajo mnenja. Odbori lahko tudi sami zaprosijo, da bi podali mnenje o določeni zadevi, ali pa predlagajo, da mnenje poda neki drug odbor, za katerega menijo, da bi lahko prispeval relevantne komentarje in popravke (Corbett in drugi 2007, 135–147; Poslovnik Evropskega parlamenta).

Odločitev o razporeditvi dokumentov pripravijo uradniki Generalnega direktorata predsedstvo v sodelovanju z odbori. Odločitev na naslednjem zasedanju parlamenta predstavi njegov predsednik. Če pride do nestrinjanja glede razporeditve dokumentov, se vloži pritožba na konferenco predsednikov, ki mora v šestih tednih sprejeti odločitev. Med odločanjem se posvetuje s predsedniki odborov, ki podajo svoja priporočila o razporeditvi dokumentov.

Zgoraj opisani postopek določanja pristojnih odborov je posledica preteklosti, ko je pogosto prišlo do zamrznitve reševanja določenih odprtih zadev, saj se odbori niso mogli dogovoriti, kateri izmed njih bo pristojen za končno potrditev poročila. Kot dodatna rešitev so bili vpeljana odbori, zaprošeni za mnenje, ki lahko o določenih zadevah podajo svoje mnenje in celo vlagajo predloge sprememb na predloge Komisije, vendar o njih ne glasujejo. Pristojni odbor ni obvezan slediti priporočilom odbora, zaprošenega za mnenje, mora pa glasovati o predlogih sprememb, ki jih ta predlaga. Če pristojni odbor zavrne predloge sprememb odbora, zaprošenega za mnenje, ti predlogi sprememb ne pridejo na zasedanje parlamenta in se o njih ne glasuje. Seveda so tudi tu izjeme, saj lahko odbor, zaprošen za mnenje, v primeru da pridobi 40 podpisov poslancev

ali podporo ene izmed poslanskih skupin, vloži predloge sprememb na glasovanje v parlamentu (Corbett in drugi 2007, 135–147).

Člen 53 Poslovnika Evropskega parlamenta določa, da pristojni odbor odboru, zaprosenemu za mnenje, določi rok za podajo le-tega. Pred tem rokom pristojni odbor ne sme sprejeti končnih sklepov. Pogosto se pripeti, da so roki za pripravo mnenj zelo kratki, tako da jih odbori, zaproseni za mnenje, občasno preprosto ne pripravijo ali pa jih poskušajo uveljaviti preko članov pristojnega odbora, ki lahko vlagajo predloge sprememb.

Odbori, zaproseni za mnenje, so na splošno nezadovoljni s tovrstno vlogo, zato sta se že v devetdesetih letih prejšnjega stoletja izven okvirov Poslovnika Evropskega parlamenta razvila dva postopka, znana pod imenoma Gomes in Hughes. Postopek Gomes je predvideval, da pristojni odbor v svoje poročilo vključi celoten prispevek odbora, zaprosenega za mnenje. Ta postopek je zahteval potrditev Konference predsednikov. Postopek Hughes je leta 1995 razvila konferenca predsednikov odborov in kmalu je postal bolj priljubljen kot »Gomes«. Pri postopku Hughes se predlogi sprememb odbora, zaprosenega za mnenje, v poročilo pristojnega odbora niso vključili avtomatično, ampak so bili vključeni na podlagi sistematičnega sodelovanja med poročevalci v različnih odborih (Corbett in drugi 2007, 135–146).

Nobeden izmed zgoraj navedenih postopkov ni bil neposredno prenesen v Poslovnik Evropskega parlamenta, vendar so njuni elementi vključeni v člen 54 Poslovnika, ki govori o postopku s pridruženimi odbori. Člen 54 tako vsebuje naslednje določbe:

- Zadevni odbori se skupaj sporazumejo o časovnem razporedu.
- Poročevalec in pripravljavci mnenj se medsebojno obveščajo in si prizadevajo, da bi se sporazumeli o besedilih, ki jih predlagajo svojim odborom, in o stališču glede predlogov sprememb.
- Predsedniki, poročevalec in pripravljavci mnenj skupaj določijo dele besedila, ki so v njihovi izključni ali skupni pristojnosti, in se natančno dogovorijo o načinih sodelovanja. V primeru nestrinjanja o razmejitvi pristojnosti se zadeva na prošnjo enega od vpletenih odborov posreduje

konferenci predsednikov, ki lahko sprejme odločitev o posameznih pristojnostih ali odloči, da se uporabi postopek skupnih sej odborov v skladu s členom 55; drugi pododstavek člena 201(2) se uporablja smiselno.

- Pristojni odbor brez glasovanja sprejme spremembo, ki jih predlaga pridružen odbor, kadar se te nanašajo na zadeve, ki so v izključni pristojnosti pridruženega odbora. Če pristojni odbor zavrne predloge sprememb o zadevah, ki so v skupni pristojnosti pristojnega in pridruženega odbora, jih lahko pridružen odbor predloži neposredno na plenarnem zasedanju.
- Če je za predlog potreben spraven postopek, so v delegacijo Parlamenta vključeni pripravljavci mnenj vseh pridruženih odborov.

4.7.2 Samoiniciativna poročila

Poleg dokumentov, ki so jim dodeljeni v obravnavo, imajo odbori tudi pravico do priprave t. i. samoiniciativnih poročil. Za tovrstna poročila se odločijo v primerih, ko se glede določene teme posvet z njimi ni opravil, ko gre za novo tematiko na političnem dnevnem redu, za sporočilo Komisije, glede katerega se s Parlamentom niso uradno posvetovali, ali predlog resolucije vložen s strani posameznih poslancev.

Vsa samoiniciativna poročila morajo biti predhodno odobrena s strani konference predsednikov (Poslovnik Evropskega parlamenta, 52. čl.). Glavni razlogi za zavrnitev so, da je o tematiki Parlament že odločal, da gre za pristojnost drugega odbora ali pa na zasedanju preprosto ni dovolj časa za razpravo o vseh poročilih. Navedene omejitve so vplivale na močan padec števila samoiniciativnih poročil. Med letoma 1990 in 1994 je bilo sprejetih 528 samoiniciativnih poročil, v naslednjih petih letih pa le 212. Med letoma 2004 in 2009 je njihovo število ponovno naraslo, celo na 668. Odbor za zunanje zadeve je v tem obdobju pripravil največ, kar 83 samoiniciativnih poročil (Corbett in drugi 2007, 135–147).

Konferenca predsednikov je leta 2002 sprejela niz meril, ki določajo, katere vrste samoiniciativnih poročil so dovoljene. Trenutno je v veljavi pet vrst

samoiniciativnih poročil, ki jih določa Priloga XVII Poslovnika Evropskega parlamenta:

- Zakonodajna samoiniciativna poročila , pripravljena na podlagi člena 225 Pogodbe o delovanju Evropske unije in člena 46 Poslovnika.
- Strateška poročila , pripravljena na podlagi nezakonodajnih strateških in prednostnih pobud iz delovnega programa Komisije.
- Nezakonodajna samoiniciativna poročila , ki niso pripravljena na podlagi dokumentov drugih institucij ali organov Evropske unije.
- Letna poročila o delu in spremljanju.
- Poročila o izvajanju glede prenosa zakonodaje EU v nacionalno pravo ter uporabe in zagotavljanja izvrševanja predpisov v državah članicah.

Samoiniciativna poročila pa so predmet nekaterih omejitev, ki jim morajo odbori slediti. Vsak odbor lahko vzporedno pripravlja največ šest samoiniciativnih poročil. Izjema so odbori z ustanovljenimi pododbori, ki lahko vzporedno pripravljajo tri dodatna samoiniciativna poročila na vsak pododbor. V drugi polovici parlamentarnega obdobja so omejitve še strožje, saj se kvota zniža na največ tri vzporedno pripravljena samoiniciativna poročila na odbor (z omejitvijo na dve dodatni poročili na vsak pododbor). Navedene omejitve pa ne veljajo za zakonodajna samoiniciativna poročila in poročila o izvajanju (Corbett in drugi 2007, 135–147).

Poleg količinskih omejitev pa so samoiniciativna poročila predmet vsebinskih omejitev:

- predlagano poročilo ne sme obravnavati zadev, ki zadevajo analitične in raziskovalne dejavnosti in se kot take obravnavajo na drugačen način, na primer s študijami;
- predlagano poročilo ne sme obravnavati zadev, ki jih je obravnavalo drugo poročilo, sprejeto na plenarnem zasedanju v času zadnjih 12 mesecev (izjema so poročila, ki vsebujejo nova pomembna dejstva).

4.7.3 Obseg in razdelitev poročil

Da bi dojeli celoten obseg dela odborov, moramo povzeti tako zakonodajne kot nezakonodajne naloge odborov (proračunske naloge, nadzor nad izvajanjem proračuna, ustavna vprašanja, spremembe Poslovnika itd.). Med letoma 2004 in 2009 je bilo vloženih 2096 poročil odborov, od tega 1307 zakonodajnih (za primerjavo, v parlamentarnem obdobju 1999 do 2004 je bilo vloženih 2077 poročil). Daleč največj zakonodajnih poročil je pripravil Odbor za okolje, kar 219 (Corbett in drugi 2007, 139; Evropski parlament).

4.7.4 Imenovanje poročevalcev in pripravljavcev mnenj

V primeru, ko se odbor odloči za pripravo poročila ali mnenja in je hkrati odgovoren za zadevno področje, imenuje poročevalca, ki je odgovoren za pripravo poročila. Če odbor ni odgovoren za zadevno področje in namerava o določenem vprašanju pripraviti mnenje za pristojni odbor, imenuje pripravljavca mnenj, odgovornega za njegovo pripravo. Sistem poročevalcev izhaja iz parlamentarne prakse več držav predvsem iz južne Evrope, neznan pa je državam, ki se zgledujejo po britanskem ali severnoameriških parlamentih.

Poročevalci in pripravljavci so odgovorni za pripravo uvodne razprave v odborih, za pripravo in predstavitev osnutkov besedil ter za spremembe besedil skladno z mnenjem odbora. Po potrditvi poročila s strani odbora poročevalec predstavi poročilo na seji Evropskega parlamenta in v imenu odbora poda mnenje na vložene predloge sprememb. Seveda se delo poročevalca ne zaključi s prvo obravnavo, ampak mora proces spremljati do konca, do končne potrditve ali zavrnitve poročila (Evropski parlament).

Generalni način izbora poročevalcev je enoten za vse odbore, podrobnosti izbora med odbori pa se zelo razlikujejo. Vsaka politična skupina prejme kvoto točk, glede na njeno velikost. Poročila in mnenja so ovrednotena s strani koordinatorjev odborov, ki določijo vrednost posameznega poročila v obliki točk, politične skupine pa nato na podlagi točk odločajo o poročevalcu za posamezno poročilo ali mnenje. Dejansko med političnimi skupinami poteka dvoboj, saj lahko z zviševanjem točk za posamezno poročilo izvajati pritisk nad drugimi političnimi skupinami in na ta način dosežejo, da so njihovi člani poročevalci pri

ključnih vprašanjih, s katerimi se ukvarja Evropski parlament. Pri kompleksnejših poročilih lahko politične skupine določijo soporočevalce in na ta način soodločajo pri ključnih poročilih, tudi če poročevalec ne prihaja iz njihovih vrst (Corbett in drugi 2007, 139–141).

4.7.5 Postopki v odboru

Postopke v odborih podrobneje ureja Poslovnik Evropskega parlamenta, ki ga morajo odbori pri izvajanju svojih nalog spoštovati. Kljub temu da odbori sodelujejo pri različnih postopkih (zakonodajnih, proračunskih, ustavnih itd.), se v tem poglavju omejujem predvsem na zakonodajni postopek, saj je večina dela, ki ga opravijo odbori, vezana prav na ta postopek.

Zakonodajna poročila

Predlog zakonodajnega predloga je posredovan predsedniku pristojnega odbora, ki odloči, kateri postopek se uporabi za obravnavo zadevnega akta. Po sklepu o izbranem postopku odbor izmed svojih članov oziroma stalnih namestnikov imenuje poročevalca za predlog zakonodajnega akta. Predsednik poročevalca ne imenuje, če je ta že imenovan v okviru sodelovanja pri delovnem programu Komisije, kot ga določa člen 37 Poslovnika Evropskega parlamenta. Poročilo odbora mora vsebovati morebitne predloge sprememb k predlogu Komisije, osnutek zakonodajne resolucije in po potrebi obrazložitev s finančnim poročilom, iz katerega je razviden obseg finančnih posledic poročila (Poslovnik Evropskega parlamenta 2016, 49. čl.).

Poenostavljeni postopek

Predsednik odbora lahko predlaga sprejetje zakonodajnega akta po poenostavljenem postopku, če po prvi razpravi predsednik odbora predlaga, da se predlog sprejme brez sprememb. Poenostavljeni postopek je mogoč le, če predlogu nasprotuje manj kot desetina članov odbora. V nasprotnem primeru se o predlaganih spremembah glasuje na naslednji seji odbora (Poslovnik Evropskega parlamenta 2016, 50. čl.).

Druga možnost poenostavljenega postopka je, da predsednik odbora ali poročevalec na podlagi razprave v odboru zbereta predloge sprememb, ki se

pošljejo članom odbora. Če v roku 21 dni vsaj desetina članov odbora ne nasprotuje predlaganim spremembam, se šteje, da je odbor poročilo potrdil, osnutek zakonodajnega akta in predlogi sprememb pa se posredujejo v obravnavo v Parlament (Poslovnik Evropskega parlamenta 2016, 50. čl.).

Nezakonodajna poročila

Odbori imajo dolžnost in pravico do priprave nezakonodajnih poročil. Enako kot v primeru zakonodajnih poročil, tudi v primeru nezakonodajnih aktov odbor imenuje poročevalca izmed svojih članov ali stalnih namestnikov. Poročevalec je odgovoren za pripravo poročila in za predstavitev poročila v Parlamentu. Vsako nezakonodajno poročilo vsebuje predlog resolucije, po potrebi obrazložitev s finančnim poročilom, iz katerega je razviden obseg finančnih posledic poročila, ter besedila morebitnih predlogov resolucij (Poslovnik Evropskega parlamenta 2016, 51. čl.).

Samoiniciativna poročila

Občasno se zgodi, da pristojni odbor ni bil zaprosen za mnenje o določeni zadevi, vendar čuti obvezo, da v okviru svojega področja o določeni zadevi mnenje vseeno poda. To naredi preko t. i. samoiniciativnih poročil. Odbor lahko poda Parlamentu samoiniciativno poročilo le po predhodni odobritvi konference predsednikov. V primeru, da konferenca predsednikov predlog zavrne, mora vedno podati obrazložitev svoje odločitve. Odboren predlog se v Parlamentu obravnava s postopkom kratke predstavitve, ki jo določa člen 151 Poslovnika Evropskega parlamenta (Poslovnik Evropskega parlamenta 2016, 52. čl.).

Mnenja odborov

Odbor, ki mu je bila zadeva dodeljena, ima pravico, da se o dodeljeni zadevi posvetuje z drugim odborom oziroma pridobi njegovo mnenje. Velja tudi obratno – v kolikor se odbor čuti dolžnega podati svoje mnenje o zadevi, ki je bila dodeljena drugemu odboru, ima prav tako pravico, da to stori. V teh primerih je, na podlagi odločitve predsednika Parlamenta, eden izmed odborov določen za pristojni odbor, drugi pa za odbor, zaprosen za mnenje. Pristojni odbor preuči mnenja in se po lastni presoji odloči, katera mnenja bo priložil poročilu pristojnega odbora (Poslovnik Evropskega parlamenta 2016, 53. čl.).

Postopek s pridruženimi odbori

Če konferenca predsednikov meni, da določena zadeva spada v pristojnost dveh odborov, govorimo o postopku s pridruženimi odbori. Pri tem postopku odbori tesno sodelujejo med seboj, poročevalec in pripravljavci mnenj pa pripravljajo poročilo skupaj, ob upoštevanju predlogov vseh odborov, ki so za zadevo pristojni. V primeru, da pristojni odbor zavrne predloge pridruženih odborov, imajo slednji pravico vložiti predloge sprememb na samem plenarnem zasedanju (Poslovnik Evropskega parlamenta 2016, 54. čl.).

Postopek s skupnimi sejami odborov

V redkih primerih konferenca predsednikov določi, da posamezna zadeva spada v pristojnost več odborov in uvede postopek s skupnimi sejami odborov. V tem primeru več poročevalcev pripravi skupno poročilo, vse dejavnosti pristojnega odbora pa se izvajajo samo ob skupnem nastopanju vseh udeleženih odborov (Poslovnik Evropskega parlamenta 2016, 55. čl.).

Zakonodajni postopek – prva obravnava

Če pristojni odbor pridobi informacijo, da namerava Komisija svoj predlog spremeniti, lahko obravnavo zadeve preloži do prejema novega predloga ali sprememb Komisije (Poslovnik Evropskega parlamenta 2016, 57. čl.).

Pred dokončnim glasovanjem o predlogu zakonodajnega akta pristojni odbor zaprosi Komisijo, da poda svoje stališče do predlogov sprememb. Če Komisija ne sprejme predlogov sprememb ali svojega stališča ne pojasni, lahko odbor preloži končno glasovanje o zakonodajnem aktu. Sočasno pristojni odbor pozove Svet, da poda pripombe (Poslovnik Evropskega parlamenta 2016, 58. čl.).

V primeru, da Parlament osnutek zakonodajnega akta potrdi, se prva obravnava zaključi, če pa zakonodajni akt zavrne, se predlog vrne pristojnemu odboru (Poslovnik Evropskega parlamenta 2016, 59. čl.).

V primeru, ko Svet obvesti Parlament, da sprejema njegovo stališče, predsednik Parlamenta razglasi, da je predlog, ki se ujema s stališčem Parlamenta, sprejetin na ta način zaključi zakonodajni postopek po prvi obravnavi (Poslovnik Evropskega parlamenta 2016, 75. čl.).

Zakonodajni postopek – druga obravnava

Svet predloži svoje stališče Parlamentu pred drugo obravnavo. Za dan predložitve stališča se šteje tisti, na katerega je bilo stališče posredovano pristojnemu odboru. Stališče Sveta se tako uvrsti pod prvo točko dnevnega reda prve seje pristojnega odbora po predložitvi stališča. Prav tako kot med prvo obravnavo, lahko tudi med drugo obravnavo pristojni odbor poda predloge sprememb, ki pa morajo biti predhodno usklajeni s predsednikom Sveta ali njegovim predstavnikom in pristojnim komisarjem. Na podlagi obravnave predloga in sporazumnih predlogov sprememb pristojni odbor predlaga sprejetje, spremembo ali zavrnitev stališča Sveta v drugi obravnavi (Poslovnik Evropskega parlamenta 2016, 66. čl.).

V primeru, ko je stališče Sveta med drugo obravnavo zavrnjeno, predsednik Parlamenta na plenarnem zasedanju razglasi, da je zakonodajni postopek končan (Poslovnik Evropskega parlamenta 2016, 68. čl.).

Zakonodajni postopek – tretja obravnava

V primerih, ko Svet ne more sprejeti sprememb stališč Sveta, ki jih je predlagal Parlament, predsednik Parlamenta skupaj s Svetom določi čas in kraj prvega sestanka Spravnega odbora (Poslovnik Evropskega parlamenta 2016, 70. čl.).

Parlament in Svet sestavita po številu članov enakovredni delegaciji. Delegacija Evropskega parlamenta je sestavljena v skladu z razmerji med političnimi skupinami, ob upoštevanju nepisanega pravila, da so člani pristojnega odbora tudi člani delegacije (Poslovnik Evropskega parlamenta 2016, 71. čl.).

4.8 PODODBORI, POSEBNI ODBORI IN DRUGE AD-HOC STRUKTURE

Čeprav je struktura odborov prilagodljiva, se občasno pojavijo močni politični pritiski po vzpostavitvi novih struktur. Te strukture se vzpostavijo v okviru obstoječih odborov (npr. pododbori ali delovne skupine) ali izven njihovih okvirov (npr. začasni odbori).

4.8.1 Pododbori

Evropski parlament ni nikoli imel kompleksnega sistema pododborov, kot ga pozna npr. kongres ZDA. Vedno se je upiral vzpostavitvi prevelikega števila formalnih struktur, saj je omejen s številom zaposlenih v parlamentu, kot tudi časom poslancev. Ustanovljenih je bilo le nekaj pododborov, predvsem na področjih zunanjih zadev, kmetijstva in gospodarstva. V mandatih 1994–1999 so bili npr. ustanovljeni trije pododbori, ki so jih razpustili ob koncu mandata, kar je na zasedanju potrdil tudi parlament sam. V letu 2004 sta bila ustanovljena Pododbor za človekove pravice ter Pododbor za varnost in obrambo, oba v sklopu Odbora za zunanje zadeve. Oba so ponovno potrdili tudi v letu 2009 (Corbett in drugi 2007, 147–150; Evropski parlament 2016d).

Avtonomnost pododborov v odnosu do odborov se razlikuje od primera do primera. Preden je v letu 1994 postal odbor, je imel Pododbor za ribištvo visoko stopnjo avtonomije, saj so bile njegove pristojnosti zelo drugačne od pristojnosti Odbora za kmetijstvo in razvoj podeželja. Pododbor je imenoval svoje poročevalce, glasoval o poročilih in sam komuniciral z ostalimi institucijami in nosilci funkcij. Po drugi strani pa pododbori Odbora za zunanje zadeve niso delovali avtonomno in so služili predvsem kot forum za pripravljalne razprave pred sprejetjem odločitev na Odboru za zunanje zadeve (Corbett in drugi 2007, 147–150).

4.8.2 Posebni in preiskovalni odbori

Evropski parlament lahko kadarkoli ustanovi posebne odbore, ki se ukvarjajo z vprašanji posebnega pomena. Mandatna doba posebnih odborov je največ 12 mesecev, lahko pa je podaljšana, če Evropski parlament oceni, da je to potrebno (Poslovnik Evropskega parlamenta, 197. čl.). Posebni odbori lahko pripravijo vmesne ali končne resolucije glede vprašanj, s katerimi se ukvarjajo

ino katerih na zasedanju glasuje tudi Evropski parlament. S spremembami Poslovnika Evropskega parlamenta leta 2009 so se začasni odbori preimenovali v posebne odbore. Spodaj so naštetih pomembnejši dosedanji posebni odbori:

- CRIS - Finančna, gospodarska in socialna kriza,
- FINP - Politični izzivi in proračunska sredstva razširjene Unije 2007–2013,
- EQUI - Kriza družbe "Equitable Life Assurance Society",
- TDIP - Domnevna uporaba evropskih držav za prevoz in nezakonito pridržanje ujetnikov s strani obveščevalne agencije CIA,
- CLIM - Podnebne spremembe,
- MARE - za izboljšanje varnosti na morju,
- FIAP - za parkljevko in slinavko,
- GENE - za humano genetiko in druge nove tehnologije sodobne medicine,
- ECHE - za prisluškovalni sistem Echelon,
- ESB2 - za spremljanje ukrepov, sprejetih na podlagi priporočil o BSE (Evropski parlament 2016d).

Poleg posebnih odborov lahko Evropski parlament ustanovi tudi preiskovalne odbore. To lahko stori v primerih kršitev ali nepravilnega izvajanja zakonodaje Skupnosti, očitanih instituciji ali organu Unije, organu javne uprave države članice ali osebam, ki so po zakonodaji Unije pooblaščen za njeno izvajanje. Pristojnosti preiskovalnih odborov temeljijo na Sklepu Evropskega parlamenta, Sveta in Komisije z dne 19. aprila 1995 o določbah, ki podrobneje urejajo uresničevanje preiskovalne pravice Evropskega parlamenta. Podobno kot pri začasnih odborih je tudi mandat preiskovalnih odborov omejen na 12 mesecev, z možnostjo dvakratnega podaljšanja roka za tri mesece (Poslovnik Evropskega parlamenta, 198. čl.).

4.8.3 Druge ad-hoc strukture

Evropski parlament je v preteklosti za izpolnjevanje svojih nalog uporabljal tudi druge mehanizme, ki so bili začasne narave. V letih po prvih neposrednih volitvah v Evropski parlament so bile zelo priljubljene delovne skupine znotraj

posameznih odborov. Njihova ustanovitev je bila zelo preprosta, saj niso bile vzpostavljene formalno in kot take niso potrebovale potrditve parlamenta. Prav tako pa je bila zaradi njihove neformalnosti preprosta tudi njihova razpustitev. Delovne skupine so omogočale odborom, da so se hitro odzvali na kratkoročne obveznosti. V prvih desetih letih delovanja neposredno voljenega parlamenta je bilo vzpostavljenih približno 25 delovnih skupin v kar enajstih odborih. Nekatere delovne skupine so delovale skozi daljše časovno obdobje in so sčasoma postale pododbori, tak primer sta delovna skupina za človekove pravice in delovna skupina za ribištvo, ki je kasneje postala celo samostojen odbor. Druge delovne skupine pa so bile vzpostavljene v povezavi z nekaterimi dogodki (npr. konferenca o varnosti in sodelovanju v Evropi leta 1980 ali Evropsko leto okolja 1987) ali specifičnimi problemi (npr. delovne skupine v okviru Odbora za proračunski nadzor v letih 1985 in 1986) (Corbett in drugi 2007, 147–150).

V zadnjih letih mehanizma delovnih skupin ne uporabljajo več, kljub temu pa je v nekaterih odborih ostal prisoten. Primer je delovna skupina za zdravje, ki je bila vzpostavljena v okviru Odbora za okolje, javno zdravje in varstvo hrane med letoma 1999 in 2004. Njen namen je bil spremljanje izvajanja akcijskega programa za zdravje, ki ga je sprejel odbor in kasneje parlament, saj odbor zaradi pomanjkanja časa spremljanja ni mogel izvesti sam.

Znotraj parlamenta se poskuša doseči vedno boljša koordinacija med odbori pri reševanju specifičnih tematik. V letu 2004 je bila tako ustanovljena začasna koordinacijska struktura, ki je koordinirala parlamentarne odbore pri nadzoru izvajanja lizbonske strategije. Struktura je omogočila, da je parlament pripravil korektno vmesno poročilo in pri tem izpostavil stališča posameznih odborov do izvajanja strategije.

Vse neformalne ad-hoc strukture pa imajo težave pri svojem delovanju, saj nimajo potrjenega okvira, ki bi jim omogočal normalno delovanje. To pride do izraza predvsem pri iskanju osnovnih sredstev za delovanje, kot so npr. proste sejne sobe in tolmači. Kljub temu pa so nujno potrebne, saj izpostavljajo dejstvo, da odbori niso strukture, ki bi se lahko prilagodile vsem delovnim zahtevam, s katerimi se srečajo, in da je potreba po ad-hoc strukturah velika,

saj se z njimi razbremenijo odbore, ki tako lahko delujejo predvsem na svojem glavnem področju dela, parlamentarnih dokumentih.

4.9 VLOGA ODBOROV V DELOVANJU EVROPSKEGA PARLAMENTA

Odbori Evropskega parlamenta se razlikujejo od odborov večine nacionalnih parlamentov držav EU. So bolj podobni odborom kongresa ZDA, saj igrajo osrednjo vlogo pri vzpostavitvi mnenj Evropskega parlamenta glede celotnega spektra njegovih delovnih področij, tako zakonodajnih kot nezakonodajnih. Odsotnost t. i. vladne večine pomeni, da rezultat razprav v odborih ni odločen s strani t. i. vladne večine, ampak je posledica prepletanja mnenj različnih poslanskih skupin.

Odnosi med poslanskimi skupinami v Evropskem parlamentu so prefinjena mešanica konflikta in sodelovanja. Razhajanja mnenj so lahko izražena zelo očitno in nasilno vendar pogosto skupinski duh Evropskega parlamenta spodbudi poslance k sklepanju kompromisov, še posebej v primerih, ko je za sprejetje dokumentov potrebna absolutna večina, ki je ne more zagotoviti nobena poslanska skupina.

V teh okoliščinah lahko individualni poslanci odigrajo pomembno vlogo pri usmerjanju razprave. Stopnja neformalnosti in odprtosti lahko vodi k sklepanju zavezništev, ki presegajo politične delitve in ravno odbori omogočajo to okolje, v katerem so interesi pomembnejši od politične usmeritve.

Pomembnost in ključna vloga odborov pri odločanju privlačita zunanje opazovalce, ki se pogosto udeležujejo njihovih sestankov. Pogosto se zgodi, da na srečanjih ni dovolj prostora za vse, ki bi radi prisostvovali razpravam in odločanju. In prav odprtost sestankov odborov je značilnost Evropskega parlamenta, ki ga močno ločuje od večine nacionalnih parlamentov in drugih institucij EU.

5 SKLEP

V okviru diplomskega dela sem analiziral Evropski parlament iz dveh vidikov. Pri preučevanju prvega vidika sem preveril, ali in kako se je Evropski parlament razvijal od svojega nastanka pa do danes in kako se je skozi čas spreminjala njegova vloga v Evropski uniji.

Pri preučevanju drugega vidika sem se osredotočil na podrobno analizo odborov Evropskega parlamenta, od njihove sestave, delovanja pa do drugih notranjih postopkov, ki vplivajo na vlogo odborov v Parlamentu in Evropski uniji.

Na podlagi lastnih prepričanj in mnenj sem ob začetku pisanja diplomskega dela postavil dve hipotezi, ki ju lahko v zaključku diplomskega utemeljeno potrdim oziroma zavržem.

H₁: S krepitvijo integracije ter pristojnosti je postal Evropski parlament edini demokratično izvoljeni in eden od dveh zakonodajnih organov Evropske unije.

V prvih letih razvoja Evropskega parlamenta je ta deloval zgolj in samo kot posvetovalno telo, saj njegova mnenja niso bila zavezujoča. Položaj Parlamenta se je skozi leta počasi spreminjal – s širitvijo vloge Evropske unije oziroma njenih zametkov v obliki Evropske skupnosti za premog in jeklo, Evropske gospodarske skupnosti ter Evropske skupnosti za atomsko energijo, so se širile tudi pristojnosti in naloge Evropskega parlamenta, ki je tako postajal vedno pomembnejši del institucionalnega trikotnika Evropske unije, ki ga tvorijo Svet, Komisija in Parlament.

Prvi večji premik se je zgodil s podpisom Enotnega evropskega akta, ki je stopil v veljavo 1. 7. 1987 in s katerim je Parlament dobil dodatne pristojnosti, saj je bil vpeljan postopek sodelovanja. Še pomembnejše spremembe pa so prišle s podpisom Maastrichtske pogodbe (v veljavo je stopila 1. 11. 1993) – z njo je namreč Evropska unija v procese zakonodajnega odločanja vpeljala postopek soodločanja, ki je vlogo Parlamenta pri odločanju (na omejenem številu področij) izenačil s Svetom.

Z nadaljnjim razvojem in širitvijo Evropske unije so prišle v veljavo nove pogodbe, ki so le nadgrajevale strm vzpon pomembnosti Evropskega parlamenta v okviru Evropske unije. Amsterdamska pogodba (v veljavo je stopila 1. 5. 1999) je tako razširila število področij postopka soodločanja, hkrati pa močno okrepila nadzorno pristojnost Evropskega parlamenta nad Komisijo, saj je od takrat dalje potrditev celotnega kolegija Komisije v njegovih rokah. Pogodba iz Nice (v veljavo je stopila 1. 2. 2003) je ponovno povečala število področij, na katerih se uporablja postopek soodločanja, in omogočila Parlamentu možnost sprožitve postopka pred Evropskim sodiščem.

Zadnja in verjetno najpomembnejša sprememba je nastopila s sprejetjem Lizbonske pogodbe (v veljavo je stopila 1. 12. 2009). Z Lizbonsko pogodbo je bil v zakonodajni postopek vpeljan redni zakonodajni postopek, ki je nadomestil postopek soodločanja. Termin redni zakonodajni postopek lahko razumemo kot postopek, ki se uporablja v veliki večini zakonodajnih postopkov in tudi v resnici je tako – Lizbonska pogodba je močno razširila področja, na katerih se uporablja redni zakonodajni postopek in tako tudi v praksi izenačila zakonodajno moč Parlamenta s Svetom.

Navedena dejstva vsekakor potrjujejo hipotezo, da je s krepitvijo integracije ter pristojnosti Evropski parlament postal edini demokratično izvoljeni in eden od dveh zakonodajnih organov Evropske unije.

H2: Odbori Evropskega parlamenta imajo ključno vlogo pri oblikovanju skupnih stališč evropskih političnih skupin, ki se odražajo v sprejetih zakonodajnih aktih in drugih dokumentih.

Odbori Evropskega parlamenta v okviru svojih delovnih nalog pripravljajo zakonodajna poročila, nezakonodajna poročila, samoiniciativna poročila in mnenja. Z vidika potrditve oziroma zavrnitve moje hipoteze so najpomembnejša zakonodajna poročila, ki predstavljajo veliko večino opravljenega dela odborov v Evropskem parlamentu. Da lahko pridemo do ugotovitev o postavljeni hipotezi, moramo razumeti predvsem postopke v odborih tekom zakonodajnega postopka, iz katerih lahko potegnemo zaključke.

V okviru prve obravnave znotraj zakonodajnega postopka pristojni odbor prejme predlog zakonodajnega akta in odloči o tem, po katerem postopku se bo akt obravnaval. Po razpravi v odboru lahko odbor vloži predloge sprememb zakonodajnega akta, ki se na plenarnem zasedanju sprejmejo ali zavržejo, poslanci pa glasujejo tudi o predlaganem aktu kot celoti. Če Svet potrdi stališče Parlamenta, se smatra, da je zakonodajni postopek s tem zaključen in zakonodajni akt sprejet.

Če se Svet s stališčem Parlamenta ne strinja, se zakonodajni postopek nadaljuje z drugo obravnavo, v okviru katere Svet Parlamentu predloži svoje stališče, akt pa se ponovno vrne v obravnavo v pristojni odbor. Pristojni odbor ima ponovno pravico do vložitve predlogov sprememb, ki pa morajo biti predhodno usklajeni s predsednikom Sveta (ali njegovim predstavnikom) in pristojnim komisarjem. V primeru, da je stališče Sveta na priporočilo pristojnega odbora med drugo obravnavo zavrnjeno, se zakonodajni postopek zaključi.

Do tretje obravnave pride, ko Svet ne sprejme predlogov sprememb Parlamenta. V okviru tretje obravnave se ustanovi Spravni odbor, v katerem sta Svet in Parlament enakovredno zastopana. Delegacija pristojnega odbora je po nepisanem pravilu v veliki meri sestavljena iz članov pristojnega odbora. Zakonodajni postopek se zaključi z dogovorom obeh delegacij, ki sestavljata Spravni odbor.

Vloga odborov v zakonodajnem postopku je jasno definirana in potrjuje, da odbori s predlogi resolucij in vlaganjem predlogov sprememb k zakonodajnim aktom v veliki meri vplivajo na skupna stališča Evropskega parlamenta. Poslanci kot člani odborov in hkrati kot člani političnih skupin oblikujejo stališča, ki se odražajo v sprejetih zakonodajnih aktih in drugih dokumentih. Na podlagi navedenega lahko tako potrdimo tudi drugo hipotezo.

6 LITERATURA

1. Alomar, Bruno, Sébastien Daziano in Christophe Garat. 2007. *Grandes Questions européennes*. Pariz: Edition Sedes.
2. *Amsterdamska pogodba*. 1997. Dostopno prek: http://www.svz.gov.si/fileadmin/svz.gov.si/pageuploads/Primarna_zakonodaja/Amsterdamska.pdf (2. avgust 2016).
3. Bebler, Anton. 2007. *Uvod v evropske integracije*. Ljubljana: Uradni list Republike Slovenije.
4. Corbett, Richard, Francis Jacobs in Michael Shackleton. 2007. *The European Parliament, 7th edition*. London: John Harper Publishing.
5. Della Porta, Donatella. 2003. *Temelji politične znanosti*. Ljubljana: Založba Sophia.
6. *Enotni evropski akt*. 1987. Dostopno prek: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/?uri=CELEX:11986U/TXT> (7. julij 2016).
7. Evropska komisija. 2010. *Vaš vodnik po Lizbonski pogodbi*. Luxembourg: Urad za publikacije Evropske unije. Dostopno prek: EU Bookshop.
8. *Evropski parlament*. Dostopno prek: <http://www.europarl.europa.eu/portal/sl> (2. avgust 2016).
9. Evropski parlament. 2016a. *Delegacije* Dostopno prek: <http://www.europarl.europa.eu/delegations/sl/home.html> (2. avgust 2016).
- 10.--- 2016b. *Maastrichtska in Amsterdamska pogodba*. Dostopno prek: http://www.europarl.europa.eu/ftu/pdf/sl/FTU_1.1.3.pdf (2. avgust 2016).
- 11.--- 2016c. *O Parlamentu*. Dostopno prek: <http://www.europarl.europa.eu/aboutparliament/sl/20150201PVL00010/Organizacija-in-delo> (2. avgust 2016).
- 12.--- 2016d. *Odbori*. Dostopno prek: <http://www.europarl.europa.eu/committees/sl/about-committees.html> (2. avgust 2016).
- 13.--- 2016e. *Poslanci EP*. Dostopno prek: <http://www.europarl.europa.eu/meps/sl/map.html> (2. avgust 2016).
- 14.--- 2016f. *Vam na voljo*. Dostopno prek: http://www.europarl.europa.eu/aboutparliament/sl/displayFtu.html?ftuld=FTU_1.3.3.html (2. avgust 2016).
15. Evropski parlament (SI). 2016. *Poslanci*. Dostopno prek: <http://www.europarl.si/sl/poslanci.html> (2. avgust 2016).

16. Farrell, David M. in Roger Scully. 2007. *Representing Europe's Citizens? Electoral institutions and the Failure of Parliamentary Representation*. Oxford, New York: Oxford University Press.
17. Fink Hafner, Danica in Tomaž Deželan. 2004. Poslanske skupine v Evropskem parlamentu: nacionalne in evropske vezi. V *Evropske stranke in strankarski sistem na ravni Evropske unije*, ur. Danica Fink Hafner, 111–114. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
18. Fitzmaurice, John. 2003. Choices for The European Parliament. V *Choice and Representation in the European Union*, ur. Roger Morgan in Michael Steed, 11–22. London: The Federal Trust for Education and Research.
19. Grilc, Peter in Tomaž Ilešič. 2001. *Pravo Evropske unije. Prva knjiga*. Ljubljana: Cankarjeva založba.
20. Hix, Simon, Abdul G. Noury in Gérard Roland. 2007. *Democratic politics in the European Parliament*. Cambridge, New York: Cambridge University Press.
21. Kohler, Manfred. 2014. European Governance and the European Parliament: From Talking Shop to Legislative Powerhouse. *Journal of Common Market Studies* 52 (3): 600–615.
22. Krašovec, Alenka. 2009. Evropske stranke. V *Evropska unija od A do Ž*, ur. Sabina Kajnič in Damjan Lajh, 126–129. Ljubljana: Uradni list Republike Slovenije.
23. *Lizbonska pogodba*. 2007. Dostopno prek: http://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/?uri=uriserv:OJ.C_.2007.306.01.0001.01.SLV&toc=OJ:C:2007:306:TOC#g-001 (2. avgust 2016).
24. Neunreither, Karlheinz. 1999. The European Parliament. V *Developments in the European Union*, ur. Cram Laura, Dinan Desmond in Nugent Neill, 62–83. London: MacMillan Pres Ltd.
25. *Pogodba iz Nice*. 2001. Dostopno prek: http://www.svz.gov.si/fileadmin/svz.gov.si/pageuploads/Primarna_zakonodaja/Nica.pdf (2. avgust 2016).
26. *Pogodba o Evropski uniji*. 1992. Dostopno prek: http://www.svz.gov.si/fileadmin/svz.gov.si/pageuploads/Primarna_zakonodaja/PEU.pdf (2. avgust 2016).

27. *Pogodba o ustanovitvi Evropske gospodarske skupnosti*. 1957. Dostopno prek: http://www.svz.gov.si/fileadmin/svz.gov.si/pageuploads/Primarna_zakonodaja/Rimski_pogodbiSL.pdf (2. avgust 2016).
28. *Pogodba o ustanovitvi Evropske skupnosti za atomsko energijo*. 1957. Dostopno prek: http://www.svz.gov.si/fileadmin/svz.gov.si/pageuploads/Primarna_zakonodaja/Rimski_pogodbiSL.pdf (2. avgust 2016).
29. *Poslovník Evropskega parlamenta*. 2016. Dostopno prek: <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+RULES-EP+20160715+TOC+DOC+XML+V0//SL&language=SL> (2. avgust 2016).
30. *Prečiščena različica Pogodbe o Evropski uniji*. 2007. Dostopno prek: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/si/TXT/?uri=CELEX:12012M/TXT> (2. avgust 2016).
31. *Prečiščena različica Pogodbe o delovanju Evropske unije*. 2007. Dostopno prek: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/si/TXT/?uri=CELEX:12012E/TXT> (2. avgust 2016).
32. Rangus, Marjetka. 2010. Mandat poslancev v Evropskem parlamentu. V *Volitve v Evropski parlament 2009*, ur. Alenka Krašovec, 141–175. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
33. Sauron, Jean-Luc. 2008. *Comprendre le Traité de Lisbonne*. Pariz: Gualino éditeur.
34. Scully, Roger. 2005. *Becoming Europeans? Attitudes, Behaviour and Socialization in the European Parliament*. Oxford, New York: Oxford University Press.
35. --- 2010. The European Parliament. V *European Union Politics, 3rd edition*, ur. Michelle Cini in Nieves Pérez-Solórzano Borragán, 162–175. Oxford, New York: Oxford University Press.
36. Sidjanski, Dušan. 2003. *The federal Future of Europe: from the European Community to the European Union*. Michigan: The University of Michigan Press.
37. Tratnik, Matjaž. 2004. *Osnove prava Evropske unije*. Maribor: Obzorja, založništvo in izobraževanje.

38. *Ustava za Evropo*. 2014. Dostopno prek: <http://www.arhiv.evropa.ukom.gov.si/si/lizbonska-pogodba/ustava-za-evropo/> (15. avgust 2016).
39. Zajc, Drago. 2000. *Parlamentarno odločanje*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.